

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 30

Fredag den 30. November 1945

4. AARGANG

3. 12. 1943

Et Bombeffy savnes.
Kaptajn Nordahl Grieg er død.
Den tredje December
over Byen Berlin.

Flyvningen endt.
En dyrebar Tankelast
Digte og Dramer til Verden
brændt
i billig Benzin
et Sted over Byen Berlin.

Hvilket mærkeligt Digt
hans sidste:
skrevet i Natten
højt over Byen Berlin;
skrevet med Staalvers,
haarde og blanke
syngende Staalvers
fyldt med hans brændende Tanke...

Flyvende Digter
- syngende Vers af Staal -
faldt som en Stjerne ...
Sidste Vers blev et Baal:
Byen Berlin!

Kæmpende Digter
lysende til det sidste
lærte du os, hvad du vidste:
Ord er ej nok
i en Verden, hvor Vold gaar amok.

Bjarne Henning-Jensen

NORDAHL GRIEG

Nordahl Griegs navn var en fane for nordmenn. Da han døde foldet fanen seg ut. Han døde natten til den 3. desember 1943 i en bomberaid over Berlin, 42 år gammel. Da var han kaptein i den norske hær, krigsreporter; som digter og menneske en sentral skikkelse i norsk nasjonalt liv, ja mer enn det: et symbol. Den glans hans brå død spredte over navnet og alt det, det var et merke for, ble på den måten et lyn i den nasjonale kampen. Hans død ble et levende ledd av hans livsverk — det siste, men et ledd som virket logisk overbevisende for dem som lever efter ham. Det var en død med mening.

Johan Borgen.

DET ER DE BEDSTE, SOM DØR

Døden kan flamme som kormo.
Klarere ser vi end før
hvert liv i dens hvite smerte:
det er de beste som dør.

— — —
De beste blir myrdet i fengslet
sopt vekk av kuler og sjø.
De beste blir aldrig vaar fremtid.
De beste har nok med aa dø.

— — —
De øket det livet de gikk fra.
De spøker i nye menn.
Paa deres grav skal skrives:
De beste blir alltid igjen.

(Nordahl Grieg 1943)

Nordahl Grieg er død. En Nat over Berlin. I danske Aviser stod en Notits, men bag den tegner hans Bane sig som en Ildlinie, der peger direkte mod den Fremtid, han ofrede sit Liv, for at andre en Dag skal kunne kalde den deres. Hans Kamp for at gøre den Fremtid mulig rager op som en Stamme tværs gennem alt, hvad han skrev, hele sin digteriske Begavelse og alle sine Evner satte han ind paa dette ene, Tilværelsen, hvor »Frihed og Liv er eel, saa enkelt, saa uundværlig som Menneskets aandedrett«. — Han gik ingen kunstneriske Svinkeærinder, selvom hans Talents Mangfoldighed maa have gjort det fristende, det var som han ikke havde Raad til det, men paa sin lige Vej mod Maalet blev hans Evner paa en forunderlig Maade rigere, hans Indlevelsesevne, hans Kendskab til Menneskelivets Krinkelkroge skød ud som en Rigdom af blomstrende Grene, der dog aldrig skjulte Stammen og Stammens Vilje. Han kendte sine egne Svagheder, som han havde fælles med det Borgerskab, han kom fra, han kendte sin Fødeby Bergen, fra Bryggen op til de store Skibsredere, der foregav at handle ud fra Devisen »Vor Ære og vor Magt«, derfor angreb han saa sikkert — og ramte saa ubehageligt. Han, hvis hele Væsen var saa humant, kendte fra Selvoplevelser Humanitetens Farer og tusinde Undskyldninger for at stikke Hovedet i Busken. Et Menneske, der føler Uvilje mod Uret, men ikke vil kæmpe for det, der er Ret, det er en Humanist, sagde han, og i »Nederlaget« lader han Delescluzes naa til den Slutning, der for ham selv maa have været bitter, at man somme-tider maa bruge Vold for at gennemføre det gode.

Nordahl Grieg blev født i Bergen 1902, gjorde Skolen færdig, blev Student, men tog saa Hyre som Matros. Han maatte se, han maatte opleve med Digterens og Reportere-rens Nysgerrighed. Norge slap han aldrig, — »Norge i vore Hjerter« hed hans Digtsamling i 1929, men han vilde lære Verden at kende og være i Familie med den, han søgte det almengyldige, der ikke lader sig snævre ind mellem Grænser. I Indledningen til »Barabas«, der blev opført paa Forsøgsscenen i København omkring 1930, skrev han: Stykket

kan foregaa i Kina i Dag, i Indien i Morgen eller i Jøde-land for 2000 Aar siden. Han satte sine Kræfter ind paa det øjeblikkelige, det han levede i, men hans Taalmodig-hed lod sig ikke skuffe af, at det maaske var paa langt Sigt. Som Motto for Romanen »Ung maa Verden endnu være« brugte han Henrik Wergelands Digt om Verden, der kun er naaet til Vuggesangene og Barndommens Æventyr.

Husker De fra »Ung maa Verden endnu være« den lille Samtale mellem Kira Dimitrova og den unge Englænder? Hun spørger: »Er De Kommunist?« — »Nej,« «Sympatisere-rende?» «Jeg er upolitisk.» — Kiras store blaa Øjne bliver smilende spotske, som om hun venter, at han skal tilstaa, at han f. Eks. er Eunuk. Og da hun hører om Broderen, der faldt under Verdenskrigen i Flandern, spørger hun: »Var han ogsaa upolitisk?« »Ja, det kan man vist roligt sige.« »Det var da en ejendommelig Familie.« »Hvordan det?« »Som bare er villig til at være *Ojre* for Politik.«

Nordahl Grieg vilde ikke ofres, han vilde bevidst gøre sit Offer. Det var ham ikke nok at være litterær, han vilde være der, hvor Grundlaget for en ny Verden skabtes. Han tog som Reporter til Spanien under Borgerkrigen, Digteren og Reporteren fulgtes, og han skrev »Spansk Sommer«. Han brændte efter »at blive brugt«. Han syntes ikke, han gav noget, han vilde prøves, alt hvad han havde og kunde, maatte man kræve af ham, sin Ild og sin Ungdom vilde han vie sit Land. »Lad mig faa gi og elske, ikke med døde ord, men livet mitt som en kappe over din nakne Jord!« Og han fik Lov, men han døde ikke kun for sit Land, han døde for den Verden, der »ennu maa være ung«, den Verden, der fødes og bliver til midt i dette Helvede og dette Blodbad. Det var det, han haabede, og det, vi haaber. Men Døden standser ikke hans Kamp.

Her skal vi minnes de døde
som ga sitt Liv for vor Fred,
Soldaten i Blod paa Sneen,
Sjømannen som gikk ned.
Vi er saa faa her i Landet;
hver falden er Bror og Ven.
Vi har de døde med oss
den Dag vi kommer igjen.

Kaj Munk og Nordahl Grieg, Danmark og Norge mistede meget, men ved maaske først nu, hvad de ejer.

Kjeld Abell.

*

De to Bidrag, hvormed »Frit Danmark« har ønsket at mindes Nordahl Grieg ved 2-Aarsdagen for hans Død, er begge skrevet umiddelbart efter, at det gennem den engelske Radio var med-delt, at Nordahl Grieg var styrtet ned med en engelsk Flyve-maskine i Berlin.

Bjarne Henning-Jensen skrev sit Digt (som aldrig før har været trykt) i Stockholm i Januar 1944, og Kjeld Abells Minde-artikel fremkom (naturligvis anonymt) som Forsideartikel i det illegale »Frit Danmark« for Februar 1944.

En Sabotør gør Status

Børge Brandts Tale ved BOPA's Afslutningsfest

Ved den Hjemsendelses- og Afslutningsfest, som Sabotageorganisationen BOPA forleden afholdt for alle Medlemmer, hvor man bl. a. mindedes de 38 Faldne, Organisationen havde, holdt BOPA's Leder, Børge Thing (Børge Brandt) en Tale til sine Kammerater, af hvis Indhold vi her gengiver Indledningen af Manuskriptet:

Vi har fundet det rigtigt — i Lighed med hvad andre militære Formationer har gjort — at markere Afslutningen paa vor Tjeneste i Frihedsbevægelsen med en Sammenkomst, hvor vi dels vilde mindes de Kammerater, der faldt i Kampen, og dels vilde minde hinanden om de Forpligtelser, som disse Kammeraters Død har lagt paa os.

De har paalagt os Forpligtelser overfor den Sag, som de kæmpede og gav deres Liv for. Vi var sammen med dem med til at forme et Stykke af Danmarks Historie — den vigtigste Periode i Danmarks aartusindgamle Historie. For stedse har de indprentet i vore Hjerter deres Oversættelse af den smukke norske Sætning: »Alt for Norge«. Til evig Tid vil deres Grave vidne for Danmarks Ungdom om, at her hviler unge Mænd, som dengang vort Land var i Nød, gav det bedste de ejede, gav deres unge Liv — gav: Alt for Danmark.

Udviklingen siden den 5. Maj har ikke været gunstig for Modstandsbevægelsen. Dens Ædelmodighed er blevet mistydet som Svaghed og misbrugt. Nogle af de Kræfter, som vi i de fem lange Aar kæmpede mod, og som efter Befrielsen tabte Mælet, har nu igen rejst Hovedet og bliver for hver Dag, der gaar, frækere i deres Angreb paa dem, for hvem Danmarks Frihed ikke var en Handelsvare, man kunde prange med.

Den Dag, hvor Aviserne kunde meddele, at der nu forelaa Beviser for, at Knud Bach og Hofjægermester Sehested havde gjort sig skyldige i groft Landsforræderi, indløb der Resolutioner fra L. S. Møder, hvori det blev krævet, at disse Forbrydere skulde løslades.

I sidste Uge var der Møde i Provinsfabrikantforeningen. Her tillod en af de Fabrikanter, som ikke har villet arbejde for Fjenden, men tværtimod har brugt sin Virksomhed til at lave Vaaben til Modstandsbevægelsen — det var forøvrigt den samme Mand, som har skaffet os adskillige Tons Sprængstof — han tillod sig at staa op og kritisere Formandens Hans L. Larsen, for hans Disposi-

tioner med Fabrikken »Generator«, som vi to Gange har sprængt i Luften. Og hvad var saa Reaktionen mod denne Kritik af en overbevist Værnemager? Ja — aabenbart var Værnemagerne i Flertal i denne Forsamling, eller de var i hvert Fald de stærkeste. Den Mand, der havde givet Udtryk for sin retfærdige Harm, og som baade i Ord og Handling havde vist, at han mente noget med sin Danskhed, han blev fra Forsamlingen mødt med Beskyldningen Stikker og blev frataget Ordet, mens Værnemageren blev valgt som Formand.

Dette er en meget farlig Udvikling. Konsekvensen maa jo blive, at naar man ikke alene frikender disse Værnemagere ved Retten, men vælger dem til nogle af Landets højeste Tillidsposter, saa maa det være os, som sprængte deres Fabrikker i Luften, der er Forbrydere og hjemfalden til Straf. Der maa her være et enten—eller, man kan ikke baade sige til os, at det var godt, I sprængte disse landsforræderiske Virksomheder i Luften, og saa sige til Ejerne, at de har gjort en god Gerning for Danmark.

Det er jo ikke bare en lille Uoverensstemmelse, der skal bilægges, dertil har Kampen kostet for meget. Spørgsmaalet er simpelthen, om man vil erklære — og nogle af de Domme, der er faldet, peger jo i den Retning — at Modstanden har været nytteløs, at Kampen har været ført forgæves.

Vi, der har overlevet Kampen, kan nok for vor egen Skyld bære denne Omvurdering, selv om den for Tusinder af vore Kammerater har betydet Aars ufattelige Lidelser i de tyske Dødslejres Helveder og for mange af os andre har kostet nogle af vore bedste Ungdomsaar, som vi har maattet leve i evig Angst som jagede Dyr. Men for vore faldne Kammeraters Skyld, hverken kan eller vil vi finde os i den Haan, at deres Lidelser og Død skulde være forgæves.

De fleste husker Dr. Hagens. En ung Videnskabsmand, som allerede havde ydet en betydelig Indsats indenfor sit Felt, Lægevidenskaben. Fra Begyndelsen var han med i den aktive Modstand. For os, der kendte ham nærmere, var der ingen Tvivl om, at det var Bevidstheden om, at det altid er farligt at handle imod sin Samvittighed, der drev ham ind i Frihedsbevægelsen. Jeg husker endnu, som var det i Gaar, den 6. Juni — Invasionsdagen — da vi havde lavet vort første regulære Partisanangreb. Det var gaaet over al Forventning godt, vi havde ingen Faldne, til Trods for at vi havde udkæmpet en voldsom Ildkamp. I spredt Orden var vi kørt hjem fra »Globus«, og nogle af os stod oppe ved Bellahøj og ventede paa Martin — hans Gruppe var kørt sammen med Hagens. Vi var i straalende Humør — indtil Martin kom og meddelte, at Hagens var blevet dræbt paa Hjemturen.

Fra BOPA's Hovedkvarter Natten til den 5. Maj 1945. I Midten ses Børge Brandt, der studerer Kortet over det nye Shellhus, Sct. Annæ Palæ, som BOPA efter Planen skulde have indtaget, hvis Gestapo ikke havde overgivet sig næste Morgen.

Kan I huske Terkel paa Langebro, kan I huske Per og Anders, kan I huske da Kaj faldt — vi kunde ikke køre ham bort, fordi Tyskerne holdt Bilerne under Ild. De af jer, der var med til at bære ham bort fra Ledvogterhuset, husker endnu, hvordan hans Blod silede ned ad den Dør, vi bar ham paa. Han var eneste Barn — inden han døde, laa han og kaldte paa sin Mor.

Vi husker lille Svend og vi husker Aage, vi husker Jan og Jens — fra hver af dem er der et eller andet Træk, der særlig har bidt sig fast i vor Erindring. Vi har set dem muntre og overgivne, og vi har set dem i Dødsangst, naar de vidste, at nu var det forbi.

Med dyre Minder er vi knyttet til dem, de er stadigvæk en Del af vort Fællesskab — af det Kammeratskab, der opstod mellem os, der kæmpede sammen, vi vil altid være knyttet sammen, selv om Kontakten mellem os ogsaa bliver meget løs, og selv om der vil opstaa politiske og sociale Skranker.

Lad os stille det Spørgsmaal til os selv, om vi nu opfylder den Forpligtelse, som de Faldne har givet videre til os, om vi rigtig har forstaaet det Ansvar, de har lagt paa os. Det er vor Pligt at føre Kampen videre, ikke med de samme Midler, som vi brugte mod Tyskerne, ikke med Sprængstof og Maskinpistoler. Det Kampen staar om, er om *det danske Folk vil modtage Arven fra Frihedskampens Dage* og bevare den, eller om det igen vil lade Værnemagerne og Samarbejdsfolkene blive bestemmende i det Land, som de for usle Judaspenge solgte til den første den bedste Røver. Her er det, at vi maa og skal gøre en Indsats — det maa aldrig ske. Overalt hvor vi færdes, maa vi staa Vagt om Frihedskampen, — i vore Sportsorganisationer, Fagorganisationer og i Ungdomsforeninger maa vi være med til at aktivisere det danske Folk, saa den Udvikling, vi nu er inde i, bliver bremsset og erstattet med den Udvikling, der blev trukket op i Dagen lige efter 5. Maj. *Børge Thing.*

for, at Modstandsbevægelsens Krav opfyldes. Man tænker med et sørgmodigt Smil paa Højesteretssagførerens Artikel i »Frit Danmark« Nr. 26: »Har Udrensningen faaet social Slagside?« hvori det siges, at det er for tidligt at paa-staa, at Udrensningen ikke bliver ført til Tops.

Alt i alt virker Erklæringen *ikke unational om end uforsigtig*. *Torben Aaby.*

Dr. Ronnenberg er ikke glemt

Samtlige nuværende — og to forhenværende — underordnede Læger paa Amtssygehuset i Herning (ialt 9) har tilsendt Hovedbestyrelsen for den almindelige danske Lægeforening og Bestyrelsen for Foreningen af yngre Læger flg. Skrivelse:

»I December 1944 blev Dr. Phillip Ronnenberg afskediget fra sin Stilling som Reservekirurg paa Amtssygehuset i Herning, umiddelbart efter at han var gaaet under Jorden paa Grund af illegal Virksomhed. Han er siden af denne Grund blevet tvunget til at afbryde sin Hospitalskarriere og har maattet købe Praksis. Dette har vakt megen Forbavselse og Uro blandt hans Kolleger, ligesom Sagen Ronnenberg—Tølbøll i det hele taget har skadet Sygehusets (specielt kirurgisk Afdeling) Renomé og vanskeliggjort de underordnede Lægers Muligheder for Ansættelse paa andre Sygehuse.

Da der nu er gaaet 1/2 Aar siden Ronnenberg burde have genoptaget sit Hospitalsarbejde, og der stadig intet Resultat er fremkommet angaaende Ronnenberg—Tølbøll, tillader samtlige — nuværende og 2 forhenværende — underordnede Læger paa Herning Sygehus sig indtrængende at anmode Lægeforeningens Bestyrelse om at foranledige denne Sag fremskyndet, saa der hurtigst muligt kan bringes Klarhed og offentlig Redegørelse, saaledes at Ansvaret bliver lagt paa rette Sted, og evt. uskyldigt angrebne kan blive rensede.«

Underskrevet af 9 yngre Læger.

Apropos Boldsen

Ifølge Dagspressen fremgaar det, at HRS. Gamborg og HRS. Ejvind Møllers Erklæring konkluderer i, at Direktør Boldsen ved sin Støtte til National Studenter Aktion *ikke har været unational om end uforsigtig*. Denne Erklæring er i Realiteten blevet akcepteret, idet de fornyede Angreb udelukkende retter sig mod andre og nye Angrebepunkter. Dette maa formentlig skyldes manglende Kendskab hos Almenheden til N.S.A. Jeg vil derfor tillade mig at erindre om et Par Punkter vedrørende N. S. A.

1) N. S. A.s to første Programpunkter lyder saaledes:

1. »National Studenter Aktion« arbejder for at vække den danske Akademikerstand til Forstaaelse af Tidens nationale, økonomiske og sociale Nyorientering.
2. Vor Organisation staar paa et klart antidemokratisk og antimarxistisk Grundlag og optager en maalbevidst Kamp mod alle Forsøg paa at identificere Demokratiets Styre og Livsanskuelse med virkelig Danskhed.

2) Da dette Program i Oktober 1940 blev opslaaet paa Universitetet, medførte det, at samtlige juridiske Studenter Dagen efter i Protest forlod Dr. jur.

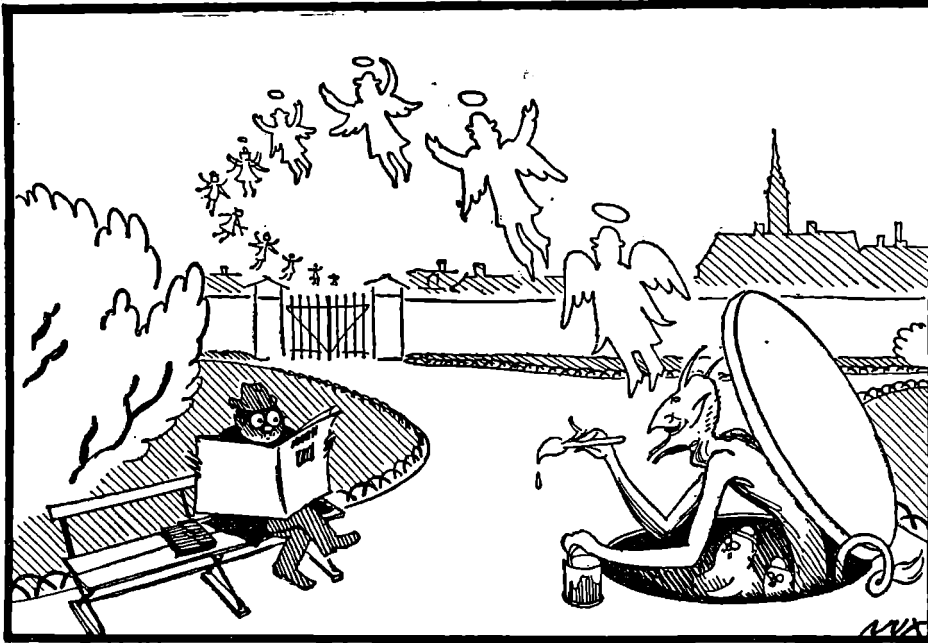
Popp Madsens Forelæsninger. Disse Studenter, som paa Universitetet altid er blevet betragtet som politisk indifferente, var altsaa ikke længe om at opdage, hvad N. S. A. var.

3) Aktivt Medlemskab af N. S. A., hvorved forstaaes, at den paagældende har skrevet i N. S. A.s Blad eller været Akkvisitør for Foreningen, har været stærkt virkende Aarsag, i enkelte Tilfælde eneste Aarsag, til Relegering fra Universitetet.

Overfor disse Punkter kan man kun opfatte den af Gamborg og Ejvind Møller afgivne Erklæring som en Attest for, at Direktør Boldsen henhører under Aandssvage-Forsorgen. Da dette formentlig ikke er Meningen, kommer man til at se paa, hvordan D'Herrer Højesteretssagførere kan have afgivet en saadan Erklæring. For Højesteretssagfører Gamborgs Vedkommende er hans Medunderskrift paa Erklæringen forstaaelig, naar man tager i Betragtning, hvilken Stilling han indtager i Forhold til Direktør Boldsen.

For HRS. Ejvind Møllers Vedkommende er Forholdet derimod ganske uforklarligt, idet han i den Slags Sager ikke alene er Sagfører, men ogsaa for Offentligheden staar som Garant

KOLLABORATØRERNE

— Skal det være lidt hvid Maling, Hr.? Alt kan hvidtes!

Mystiske Venner

Efter at Direktør F. C. Boldsen var blevet »frikendt« af en privat Domstol, bestaaende af hans to Venner, Højesteretsadvokaterne Leif Gamborg og Ejvind Møller, vendte han munter og veloplagt tilbage til sin Gerning. Og lidt efter trak han sig igen tilbage under Presset fra den offentlige Mening, som den private Venne-Domstol ikke havde regnet med.

Nu bliver det Politiets Sag at udrede hans Forhold, og Dommen skal afsiges af en rigtig Domstol. Imidlertid vil hans Venner maaske igen tilraade ham at blive »illegal«, og naar man saa er forlegen, hvor atter man faar en Boldsen fra, ja saa er Boldsen af Vejen.

Under denne Sag er det lykkedes de to Privat-Dommere at henlede den offentlige Opmærksomhed paa sig. Begge er jo kendt som gode danske Mænd. Ejvind Møller er endog saa patriotisk, at han har erklæret, at han ikke vil paatage sig Forsvaret i det, han kalder »politiske« Sager, undtagen, naar det drejer sig om hans gamle Klienter eller Venner. Leif Gamborg er lige blevet Formand i det omdøbte Bohnstedt-Petersenske Selskab, der nu hedder »Universal Motors Akts.« og er blevet »rekonstrueret« paa den Maade, at den fængslede Bohnstedt-Petersen har overladt sin Søn ca. Halvdelen af sine Aktier.

Efter at de to Herrer havde foretaget »en udførlig Gennemgang« af Angrebene paa stakkels Boldsen, ilede de med at erklære dem for »ubeføjede« og »tendentiose«. I Forvejen havde Leif Gamborg erklæret, at han havde modtaget 50,000 Kr. af Boldsen til illegalt Arbejde, og at han derfor følte sig forpligtet til at »yde ham Hjælp, naar han bliver angrebet«. En uvildig »Dommer«.

Et interessant og mystisk Moment er HRS. Ejvind Møllers Udtalelse (til Bladet »Licitationen«) om, at det var »efter Henstilling fra Politiet«, at Boldsen efter d. 5. Maj gik under Jorden, fordi Politiet ikke kunde »garantere ham mod en Internering«.

Nu plejer det jo normalt ikke at være Politiets Opgave at advare mistænkte Personer og opfordre dem til Flugt. Det er formentlig ikke det, vi betaler Politiet for.

Det er smukt, at Politiet er hensynsfuldt. Og det vilde have været baade smukt og rigtigt, hvis det danske Politiet den 22. Juni 1941 havde advaret de mange Hundrede Landsmænd, som det efter tysk Ordre kom og arresterede i Nattens Mulm og Mørke. Men det skete ikke. Politiet var den Nat — og de følgende to Aar — meget pligtfuld og meget nidkært. Og Hundreder af danske Patrioter blev indfanget og udleveret til Tyskerne.

Nu er Tiden en anden. Nu er det kun rent danske Interesser, Politiet skal varetage. Og saa hører man, at Politiet har advaret en Mand, der var mistænkt for landskadelig Virksomhed, og opfordret ham til at skjule sig. Og det er ikke en ligegyldig Person, der oplyser dette. Det er en anset Højesteretsadvokater.

Om Boldsen-Sagen under disse Omstændigheder nogensinde vil blive virkeliggjort ved man ikke. Men foruden om Boldsens Skyld drejer det sig nu ogsaa om at faa kastet en Smule Lys over al den Mystik, som i Øjeblikket indhylder hans to Venner i den private Domstol og hans ukendte Venner inden for det danske Politiet?

Kados.

RIGSDAGEN

18.—25. Nov. 1945.

Onsdag den 21. Nov. Kl. 12 besteg Knud Kristensen Folketingets Talerstol for første Gang som Statsminister. Statsminister paa Lærfødder. Paa dem, der kun har hørt ham holde Programtaler i By og paa Land under Valgkampagnen, virkede Programtalen i Folketinget noget overraskende. Den var, som mange Aviser skrev, mest bemærkelsesværdig ved det, den ikke sagde; det kunde han jo i Grunden have nøjedes med. Saa vilde de nye Medlemmer i Salen, hvis Ører endnu ikke er vænnet til hans supervestjyske Sprogtoner, ogsaa have forstaaet ham bedre.

Paa Regeringsbænkene sad Venstreministeriet og soled sig. Det er endnu for tidligt at spaa, om Ministrenes personlige Indsats. Der er jo dygtige Folk imellem. Ellers er det svært selv i Karikatur at karakterisere dem. Men det kommer vel. Foreløbig kan man sige, at Finansminister Thorkil Kristensen er Regeringens mest uforfængelige og stilsfærdige Mand, og at Elmquist er Justitsminister.

Den socialdemokratiske Gruppe har mistet ikke saa lidt af sit Huld. Venstre fylder godt i Salen, og Kommunisterne har skudt en vældig Kile frem gennem Rækkerne, saaledes at Aksel Larsen nu i Spidsen for De aderton sidder helt fremme ved Ordførerbordet. De Radikale er svundet ind til et Fodboldhold. Velsignet være i Salens Baggrund den Plads, som Oluf Pedersen vilde have faaet, hvis han var blevet indvalgt.

Den første Mødedag forløb nøjagtig som en Skoleklassens første Dag i det nye Aar. Medlemmerne sad tavse og andægtige og fulgte opmærksomt med i Cereemonien. Spændende var det naturligvis, hvem der skulde være Klasselærer. Det blev Julius Bomholt. Der bliver nogen at holde i Ørerne, naar det storpolitiske Slag begynder. Allerede i næste Uge forventes indledende Forpostfægtninger.

I Rigsdagens vigtigste Udvalg, Folketingets Finansudvalg, indtraadte Kommunisterne for første Gang, det blev den forhenværende Trafikminister og Inger Merete Nordentoft. De vil som Formand sandsynligvis faa Venstremanden Jensen Broby, der med sine kyndige og skarpe Angreb paa Frihedsbevægelsens Ministre for deres hensynsløse Bortødslen af Millionerne, har kvalificeret sig til at indtage en ledende Post i det Danmark, der et halvt Aar efter Befrielsen præsenterer Omverdenen for Europas mest reaktionære og fremskridtsfjendske Regering.

Cayenne.

MORAL

Det kunde være fristende engang at gennemdrøfte Spørgsmaalet Jura og Moral, for der knytter sig mange Problemer til det. Lad os nævne et Par Eksempler blandt mange. Er den Form for »Neger-slaveri«, som de store Højesteretssagførere benytter, moralsk forsvarelig? Naar man henvender sig til en anset Højesteretssagfører om at føre en Sag, er det formentlig af Tillid til ham personlig og ikke til hans yngste Fuldmægtig, som ofte faar Sagen overladt? Eller et Eksempel fra et helt andet Omraade: Det generer Retsfølelsen hos de fleste almindelige Mennesker, at den Straf, der bliver f. Eks. en Stikker til Del, afhænger af, hvad der er sket med den Person, Stikkeren har angivet! Har det kostet ham Livet, vil Stikkerens Straf blive meget haard, muligvis Døden. Har tilfældige, ukontrollable Omstændigheder medført, at Ofret ikke faldt i Tyskernes Kløer, vil Stikkerens Straf blive langt mindre. Det afgørende er altsaa det tilfældige Resultat og ikke selve Forbrydelsen, der i begge Tilfælde var den samme. Men det maa indrømmes, at Straffelov og Praksis her er i nøje Overensstemmelse med juridiske Traditioner — man tænke blot paa, at et fuldbyrdet Mord jo straffes langt haardere end et Mordforsøg, der er mislykkedes! Det vilde sikkert være af Værdi at drøfte Problemet om Uoverensstemmelser mellem juridisk Moral og almen menneskelig Moral ved en aaben Diskussion mellem Jurister og Lægmand.

Ikke mindre væsentligt er det for Øjeblikket aabent at drøfte Spørgsmaalet om *Moralen blandt Jurister*. Desværre udmærkede Danmarks Jurister sig ikke særligt, som Stand betragtet, under Besættelsen, og navnlig var det uheldigt, at Toppen, Troels G. Jørgensen, Thune Jacobsen, Stamm, var raadden. Mange fortræffelige Jurister skammede sig over disse Folk, og det havde været at haabe, at den juridiske Stand efter Befrielsen vilde have rehabiliteret sig i højere Grad, end Tilfældet har været.

Det kan ikke nægtes, at den juridiske Stand staar over for en alvorlig Tillidskrise, der ligefuldt gælder Domstolene og Sagførerne. Naar Landsretten for kort Tid siden kunde nedsætte Straffen for en Person, som under Jødefølgelserne havde angivet danske Jøder til Tyskerne, fra 12 Aar til 15 Maaneder, saa kan det ikke undgaa at skabe en alvorlig Tillidskrise overfor Domstolene. Naar to privat engagerede Højesteretssagførere egenhændigt erklærer en Mand som Direktør Boldsen

for nationalt ukompromitteret, saa maa de vide, at de nedsætter deres Stands Prestige i den offentlige Bevidsthed. Naar adskillige toneangivende Sagførere i højere Grad ser det som deres Opgave at mistænkeliggøre den Straffelov, som den første Samlingsregering paa Frihedsbevægelsens Foranledning vedtog, end i at medvirke til dens upartiske og retfærdige Gennemførelse, saa er det ogsaa egnet til at skabe en Tillidskrise overfor de praktiserende Jurister. Naar Politiet og Anklagemyndigheden i flere Tilfælde først begynder rigtigt at interessere sig for de Landssvigere, som de mærker, der udefra vises en direkte Interesse for, svækker det ogsaa alvorligt Tilliden til Politiet og Anklagemyndighed. Naturligvis er det i alle Tilfælde galt at generalisere, men for Sagens og for Standens Skyld er det nødvendigt, at disse Eksempler bliver trukket frem.

Den Stemning, der for Øjeblikket i visse Kredse er rejst for en Mildnelse af Straffeloven, og som har givet sig Udslag i Nedsættelse af en justitsministeriel Juristkommission, er for en stor Del oparbejdet af Jurister. Vi misunder ikke de Jurister, som benytter sig af den øjeblikkelige Strømbændring, der er sket herhjemme, til paa den Bølge af Medfølelse, der nu samler sig om Værnemagere og Landssvigere, at søge at redde en lempeligere Lovgivning i Land — saadan omtrent udtrykte fhv. Justitsminister Busch-Jensen sig ved Kriminologernes Møde forleden, og vi giver Busch-Jensen Ret.

Og Problemet faar en ganske særlig moralsk Belysning, naar man ved, at flere af de praktiserende Jurister, som har ført det store Ord i denne Sag, har en anselig Portion af deres Klientel netop i de Kredse, som er mest personligt interesserede i en saadan Udvikling.

Folmer Lüttichau og Tolvmandsforeningerne

Folmer Lüttichau, Rohden, er opstillet til Bestyrelsen!

I »Frit Danmark« Nr. 2 redegjorde vi for den lidet flatterende Rolle, Godejer, Hofjægermester Folmer Lüttichau har spillet inden for »Østrumsudvalget«. Vor Artikel dengang medførte, at Folmer Lüttichau, der var Næstformand i Tolvmandsforeningerne, maatte nedlægge sit Bestyrelsesmandat, indtil han kunde blive rensset for Beskyldningerne imod ham i Forbindelse med dette Udvalg, ligesom han ogsaa nedlagde sine øvrige Bestyrelsesmandat-

ter, deriblandt i Dagbladet »Nationaltidende«.

Den »Upasselighed«, som i den første Tid efter Besættelsen ramte adskillige af de Kollaboratører, som man egentlig havde ventet interneret, deriblandt Direktør Boldsen, er ogsaa for Hofjægermester Lüttichaus Vedkommende overstaet, idet han nu synes at være vendt tilbage og have genoptaget sine Funktioner. Saaledes oplyser et stort Referat i »Dannevirke« for den 20. November d. A., at Godsejeren i sin Egenkab af Tolvmandsforeningernes Næstformand har holdt Foredrag ved de sønderjyske Tolvmandsforeningers Generalforsamling i Haderslev, hvor han ifl. Bladets Referat indledningsvis »mindede om Landets Befrielse, ligesom han mindedes alle dem, der faldt og satte Livet til for Danmarks Frihed i de mørke Fornedrelsesaar«. — Det næste Skridt i Retning af Uanstændighed bliver vel herefter, at Fritz Clausen og Sehested skal holde Taler for Frihedskampens Faldne!

Da Dagspressen i sin Tid efter »Frit Danmark«s Omtale af Lüttichaus Deltagelse i Østrumsudvalget meddelte, at Lüttichau havde nedlagt sine forskellige Bestyrelseshverv, *indtil han kunde blive rensset for disse Beskyldninger*, er det berettiget at spørge, om Hofjægermesteren til Rohden har gennemgaaet den fornødne Renselsesproces, og — i bekræftende Fald — af hvem den er foretaget? Skulde der her foreligge et Tilfælde analogt med Direktør F. C. Boldsens, vilde det være af Interesse at faa det nærmere belyst.

Og Sagen haster, idet Tolvmandsforeningernes Aarsmøde ifl. Foreningens Medlemsblad for November d. A. skal afholdes den 6.—7. December, og det oplyses i Medlemsbladet, at *Folmer Lüttichau er paa Valg*, hvorfor det er paa høje Tid at faa gjort opmærksom paa, at der ikke har været nogen Mulighed for en Renselse af Hofjægermesteren, da Østrumsudvalgets Forhold som bekendt endnu ikke har været til retslig Behandling.

Af Hensyn til Tolvmandsforeningernes Prestige vilde det være klogt at gøre op med en Mand som Folmer Lüttichau. Forhaabentlig er der ogsaa Folk indenfor det store Landbrug, som kan indse det.

br.

Hvordan skal Landssvigerne straffes?

Cand. jur. *B. Paludan-Müller*, der er Fuldmægtig hos Statsadvokaten for København, og som under Besættelsen i to Aar har været Fange i Statsfængslet i Nyborg, anmelder i det følgende den Betænkning, som er afgivet af det af FRIT DANMARK den 18. Oktober 1945 nedsatte Udvalg.

Betænkningen, hvis Titel er: *Om Principperne for Fuldbyrdselse af Frihedsstraf for Forræderi og anden landsskadelig Virksomhed*, kan rekvireres ved Indsendelse af 60 Øre i Frimærker til Frit Danmark's Ekspedition, Nørre Voldgade 11, København K.

Nu hvor et efterhaanden meget stort Antal Landssviger er blevet dømt og har paabegyndt Strafafsøningen, maa det efterhaanden blive paatrængende nødvendigt, at den i Straffelovstillæget af 1. Juni 1945 § 3, Stk. 4, bebudede kgl. Anordning om Straffudstaaelsen vedtages og de af Fængselsvæsenet planlagte Lejre oprettes og tages i Brug. I Betragtning af at et relativt stort Antal Domme er paa 1—2 Aars Fængsel, er det, hvis Straffen overhovedet skal have nogen opdragende Betydning, absolut nødvendigt, at der handles meget hurtigt — ellers vil det baade for Samfundet og for de domfældte med de korte Straffe være hensigtsmæssigt at løslade de paagældende og udsætte Straffuldbyrdselsen. De for Tiden herskende Fængselsforhold er, hvad ofte nok i den senere Tid er paapeget, saa skandaløse og nedbrydende, at de ikke giver de nazistiske Fængsler meget efter, og de vil meget muligt skabe en stærkt sammensvejet Samling Forbrydere af en langt farligere Kategori end hidtil kendt, og ihvertfald ikke som tilsigtede virke opdragende og forbedrende.

Da der fra ansvarlig Side ikke er fremkommet noget konkret Forslag, er det glædeligt at se, at »Frit Danmark«s Hovedledelse har taget Initiativet til at nedsætte det Udvalg, der burde være nedsat af Fængselsmyndighederne til Overvejelse af Spørgsmaalet om den mest hensigtsmæssige Form for Straffuldbyrdselse for »Landssviger«.

Udvalget, der bestod af fremragende sagkyndige Kræfter med Repræsentanter for Fængselsvæsen, Retspsykiatere, Forsvarere og Anklagemyndighed saavel som for Folk, der under Besættelsen selv har siddet i Fængsler og tyske Lejre, under Forsæde af Professor Hurwitz, blev nedsat d. 18. Oktober og har allerede d. 11. November afgivet en saglig, klar

og vel underbygget Betænkning, der ledsages af en Del Bilag, som bl. a. belyser de paatænkte Straffeanstalter.

I Betænkningen fremsættes Ideer, der slutter sig tæt til de af fhv. Minister Mogens Fog fremsatte i Artiklen »Det er ikke nok at straffe« i »Frit Danmark«s Nr. 19, og da det netop er Resultatet af en Fanges Tanker om Strafafsøning, maa man lægge Vægt paa dem. Betænkningen tager dels Sigte paa den foreliggende akutte Situation for Fængselsvæsenet, hvor Fangetallet pludselig er steget kolossalt med et stort Antal tildels ligeartede Fanger, dels rækker den langt udover den øjeblikkelige Situation og rejser Spørgsmaal om en Revision af Straffuldbyrdsesreglerne for Fangerne i Almindelighed.

Betænkningen gaar i Hovedtræk ud paa følgende:

Den fastslaar i sin Indledning, at Hovedformaalet med Straf er at bidrage til Fangerens Mulighed for Tilpasning til Samfundet efter Frihedsstraffens Ophør, hvorfor der i første Række lægges Vægt paa special-præventive Synspunkter.

Idet Udvalget gaar ud fra et Fangeantal paa 8000, hvilket maa forudsætte en Reduktion paa $\frac{1}{3}$ af det Antal, der for Øjeblikket sidder fængslet foreslaas de unge Fanger, der anslaas til at omfatte ca. 50 % af Fangematerialet, samlet i særlige Afdelinger eller Anstalter.

Udenfor denne »Sortering« foreslaas det, at man holder

- 1) Fanger, der maa anses for farlige Nazister, hvorved sigtes til Personer, der maa antages vedvarende at ville udøve aktiv antidemokratisk Virksomhed gennem Propaganda, Voldsomheder el. lign.,
- 2) »Strafvanskelige Fanger«, (der anslaas til at omfatte 10—15 % af Fangematerialet), hvormed menes Sinker og lettere aandssvage, der ikke udgaar til Aandssvageforsorg, samt domfældte med mere udtalte psykopatiske Træk eller andre Sindslidelser.
- 3) Personer med særlige intellektuelle eller kulturelle Forudsætninger, idet man dog foreslaar, at de paagældendes særlige faglige Evner, saafremt det er hensigtsmæssigt, skal kunne anvendes i de almindelige Anstalter.

Som en særlig Mulighed nævnes det, at man kan anbringe visse ufarlige Fanger paa særlige aabne Afdelinger, og en saadan Anbringelse skal endog kunne finde Sted paa et tidligt Stadium af selv langvarige Fængselsstraffe.

Man finder det paa Grund af det store Fangetal ikke muligt at realisere Straf fuldbyrdselsen i Enrum og opstiller Fællesskabsordningen som Hovedreglen, men bl. a. under Hensyn til Erfaringerne fra de tyske Koncentrationslejre om det fuldstændige Fællesskabs demoraliserende Virkning, findes det nødvendigt, at der aabnes en Mulighed for Anbringelse i Enecelle. Det pointeres navnlig, at det er af stor psykologisk Betydning for den enkelte Fange til Tider at kunne være alene med sig selv.

Subsidiært foreslaas det, at der indrettes Lokaler, hvor Fangerne i absolut Stilhed kan beskæftige sig med Læsning, Skrivning o. lign. Dette vil sikkert ogsaa være lettere gennemførligt, og man kan f. Eks. ved at afskærme hver Fanges Siddeplads tilnærmelsesvis opnaa lignende Fordele som Enecelle byder, og det kan være af stor Betydning, om Fangerne et Par Aftener om Ugen faar Adgang til en saadan Læsestue.

Der lægges af Udvalget Vægt paa, at der gennemføres en hensigtsmæssig Ordning af Vederlaget for udført Arbejde, og Pengene foreslaas dels udbetalt Fangerne til Dækning af Smaaforbrødenheder, dels godsrevet Fangerne til Bestridelse af løbende sociale Forpligtelser eller til Opsparing. Det ganske forældede Aflønningsprincip, hvorefter Fangerne faar godsrevet fra 10—30 Øre pr. 10—11 Timers Arbejdsdag, og i de sidste 1—2 Maaneder 50 Øre, forkastes ganske, og man foreslaar en Aflønning, der ligger betydeligt højere.

Gennemførelse af en kontant Udbetaling vil ogsaa være af stor opdragende Betydning. Med det nugældende System vænnes Fangerne til ikke at regne med Penge, fordi det aldrig tillades dem at have Bekymringer i denne Henseende; deres sociale Forpligtelser bliver nemlig betalt af det offentlige, og deres Smaaforbrødenheder i Fængslet bliver betalt af deres Arbejdsducør ved en Kontooverførelse, som Fangerne ikke mærker.

En Fange, der har siddet i længere Tid, glemmer ganske at regne med Penge og mangler ved Løsladelsen ganske Forudsætninger for at bedømme Pengenes Værdi.

Udvalget gør opmærksom paa, at det vil være vanskeligt at gennemføre det progressive (fremadskridende) System ved det meget store Fangemateriale og med det udstrakte Fællesskab under Afsøningen, men finder det dog nødvendigt at bibeholde en Form for Progression, idet det anfører, at man uden denne vil savne de sædvanlige Midler til Fremme

af Arbejdslyst og god Holdning i Anstalten. Det udtales imidlertid, at det nugældende nuancerede System af Stadier og Understadier hverken er gennemførligt eller tilraadeligt.

Undervisning foreslaas gennemført i videst muligt Omfang og saaledes, at der ikke blot skal meddeles Fangerne nyttige Kundskaber af Betydning for deres fremtidige Stilling i det frie Samfund, men tillige lægges Vægt paa at opdrage dem til Medborgerskab i et demokratisk Samfund. Det foreslaas, at Fængselsmyndighederne træder i Forbindelse med videre Kredse indenfor Undervisningsvæsenet, deriblandt Højskolen og Statsundomslejerne, hvilket sikkert vil give den bedste Løsning, idet disse Institutioner maa antages at have de bedste Forudsætninger for Uddannelse og Opdragelse til et demokratisk Samfund af voksne Mennesker.

Betænkningen gaar ud over Straffelovstillæget ved at foreslaa, at der indføres en Adgang til Prøveløsladelse og opstiller i saa Henseende som Retningslinier, at Prøveløsladelsen som Hovedregel bør finde Sted naar $\frac{2}{3}$ af Straffetiden er udstaaet, (jfr. her Straffelovens § 38), idet man dog ønsker en mere skematisk Fristberegning erstattet af en mere individuel Bedømmelse, evt. udtrykt i et Point-System. Desuden ønskes i alle Tilfælde knyttet et Tilsyn som Vilkør for Prøveløsladelse, idet der gennem en hensigtsmæssig Tilsynsordning skal skabes en effektiv Kontrol med den løsladte med Henblik paa hans Tilpasning til Samfundet under fuldstændig Opgivelse af antidemokratiske Tendenser, og det forudsættes, at Tilsynet faar Myndighed og Pligt til at skride ind, ikke alene hvor strafbart Forhold er begaaet, men overalt, hvor der foreligger Omstændigheder som klart viser, at den prøveløsladte udfolder en antidemokratisk Aktivitet

Endelig gøres der opmærksom paa, at en Betingelse for Gennemførelse i Praksis af et System som det foreslaaede, eller et hvilket som helst andet heldigt virkende Straffuldbyrdsels-System, i Realiteten afhænger af det Personale, som faar at gøre med fangebehandlingen, hvorfor man kræver en bedre Skoling af Personalet end den hidtidige.

Som man ser af foranstaaende, indeholder Forslaget forskellige nye ret opsigtsvækkende Synspunkter samtidig med, at det i Modsætning til Straffelovstillæget tillige bygger paa de Erfaringer, som har staaet deres Prøve under den hidtidige Ordning af Straffuldbyrdselsen, og det kan formentlig siges, at Udvalgets Arbejde bærer Præg af baade teknisk og praktisk Indsigt, som synes forenet med en heldig Haand.

15. November 1945.

B. Paludan-Müller.

Hvad sker der på

I Tilslutning til Redaktør Erhardt Larsens Artikel »Det urolige Hjørne« i F.D. Nr. 27 har stud. mag. Erik Reske-Nielsen sendt os denne Artikel:

I »Frit Danmark« fra den 9. November 1945 har Redaktør Erhardt Larsen skrevet en Artikel om Balkanproblemer, der helt igennem bygger paa den traditionelle Opfattelse. Denne gaar i Korthed ud paa, at Russerne i deres Zone paa utilbørlig Maade begunstiger Kommunisterne i egen magtpolitisk Interesse. Overfor Moskvas Aggression staar imidlertid Storbritannien og De forenede Stater som Forsvarer for den rette demokratiske Tro. Af og til dæmmer det svagt for den Opfattelse, at England muligvis kan have visse realpolitiske Formaal med en Intervention i det russiske Okkupationsomraade, medens U.S.A. anses for kemisk fri for egoistiske Hensyn.

En kritisk Vurdering af Balkansituationen og den Fortolkning, den almindeligvis udsættes for, vil imidlertid lægge for Dagen, at de Folk, der fortørnes over Udviklingen i Sydøsteuropa, fortrinsvis henter deres Opfattelse fra engelsk Skrift og Tale. Det er farligt at tro, at Alverdens Sandhedsprofeter har faaet permanent Sæde i London eller Washington, og især er det risikabelt, fordi saavel England som Amerika har dybtgaaende Interesser paa Balkan.

Storbritannien har gennem det meste af et Aarhundrede holdt et vaagent Øje med Udviklingen i det østlige Middelhav og de tilgrænsende Omraader. Det har herunder stødt sammen med tre Stormagter: Czarrusland, Kejser- og Hitler-Tyskland samt Mussolinis Italien. Konflikten med Sovjetunionen er endnu kun i sin Vorden. Til Forsvar for sine Interesser har London manipuleret med forskellige mindre Nationer, først og fremmest Grækenland og Tyrkiet, der danner den britiske Forsvarszone mod en Aggression fra Nord. Hvad England har ønsket at forsvare, var i den første Tid Ægyptens Bomuld, der var uundværlig for den britiske Tekstilindustri. Senere — efter Midten af 70erne — blev det Herredømmet over Suezkanalen og dermed over Vejen til Imperiets sydøstlige Dele, der blev det afgørende. Storbritanniens Fjender har siden da meget rigtigt set, at sammen med Kanalkysten udgør Suez det britiske Vældes mest saarbare Punkter. Derfor vaager London nøje over, at ingen Stormagt trænger for langt frem i disse Egne. For Kanalen er Holland og Belgien Stødpuder, for Suez alt Land Syd for det

nordligste Bosphorus. Følgelig har England ganske utilsløret blandet sig i Grækenlands indre Forhold og sikret et borgerligt Regime, der kan udgøre en Garanti saa vel for de britiske Interesser i Landet som mod et russisk og kommunistisk Fremstød paa det sydlige Balkan.

Det er ikke urimeligt at antage, at Storbritannien ogsaa nærer Ønske om Indflydelse hinsides dette vigtige græsk-tyrskiske Forsvarsbælte, og alene heraf følger, at man ikke uden videre kan tage alt, hvad Britterne siger om Forholdene i de nordlige Balkanlande, for gode Varer. Tilstræber Regeringerne her en intim Tilknnytning til Moskva, maa England se det som sin Opgave at støtte Oppositionen og udbrede dens Propaganda. Hertil kommer, at en engelsk og amerikansk Vægring ved at anerkende de nye Regimer, er en »Handelsvare« af stor Værdi. Uden en saadan Anerkendelse kan Freden i Østeuropa ikke sluttes og stabile Forhold ikke etableres, men en Afgørelse er for Rusland, der ønsker Erstatningsbetalingerne og Nabomagternes Venskab sikret, af største Værdi. Derfor kan det opstilles som en frugtbar Hypotese, at London ønsker at tvinge Moskva til at betale en saa høj Pris som muligt, og det er sandsynligt, at »Byttet« skal være en for Storbritannien gunstig Dardaneller-Overenskomst. Thi det er ved Stræderne og ikke ved Donau, vi finder Nøglen til Herredømmet i det østlige Middelhav.

Dette er Forhold, man ikke kan lade ude af Betragtning i Vurderingen af Debatten om det russiske Balkan. Det er England, der for Øjeblikket er i Offensiven, og ikke Sovjetunionen. Rusland sikrede sig Landet Nord for Makedonien gennem Krigshandlingen i 1944. Vil Moskva gaa videre, maa det blive over Stræderne. Storbritannien ønsker den diplomatiske Krig ført ikke her, men i den russiske Zone. Derfor er Englænderne gaaet til Angreb, og et af Vaabnene er Propagandastormen om »rød Terror«.

Hvad De forenede Stater angaar, er dets Interesser i Østeuropa langt større, end man skulde tro ved første Øjekast, men for at forstaa dette, maa man tage Washingtons hele Udenrigspolitik med i Betragtningerne. U.S.A. har klart og tydeligt proklameret, at det er Østasien, der først og fremmest maa opfattes som dets Operationsfelt, og Præsident Truman har ikke ladet det skorte paa Antydninger om, at andre Magter burde holde Fingrene væk herfra. Den eneste Faktor, der for Alvor kan true det amerikanske Herredømme i Østen, er Sovjetunionen. Følgelig bliver det en af State Departementets

i Balkan?

ments fornemste Opgaver at sørge for, at Rusland holdes engageret i andre Omraader, saa det faar faa eller ingen Kræfter til overs til en Aktion i Østasien. Det bedste Middel hertil er at holde Uroen ved Sovjets Vestgrænser vedlige en Tid endnu, eftersom Moskva lægger saa stor Vægt paa at opnaa en varig og stabil Ordning i disse Egne. Desuden vil heller ikke Amerikanerne med Sindsro kunne se paa et russisk Fremstød i det østlige Middelhav. Dertil er dets Olieinteresser i Saudi-Arabien og ved den persiske Havbugt alt for store. Truman og Byrnes kan derfor godt tale smukke Ord om Demokrati og Modstand mod Vold, men ingen skal tro, at der ikke ligger solide magtpolitiske Hensyn bag Talemaaderne. Den amerikanske Politik i Sydamerika og Kina vidner heller ikke om, at U.S.A. anvender Idealismen som Rettesnor i sine egne Interessesfærer, saa lidt som Englændernes Holdning i Grækenland og paa Java lader os faa Tillid til hellige og ukrænkelige Principper som Baggrund for de britiske Standpunkter.

Det er farligt at benytte angelsachsisk Materiale til en Vurdering af Situationen paa Balkan.

En Forstaaelse af, hvad der foregaar i »Det urolige Hjørne«, kan vi derfor kun

opnaa, om vi foretager en Undersøgelse af de økonomiske, sociale og politiske Forhold i Balkanlandene, saadan som vi kendte dem før Krigen, og derefter sætter dem i Relation til de sparsomme facts, vi har om Forholdene i Dag. Det maa blive paa dette Grundlag, Dommen over Udviklingen paa Balkan skal fældes.

Sydøsteuropa blev efter forrige Verdenskrig velsignet med seriefremstillede frie Forfatninger. De styrtede til Jorden efter faa Aars Forløb og gav Plads for et karakteristisk fascistisk Diktatur. Man kan heraf slutte, at Balkanlandene ikke var modne til et Folkestyre efter samme Mønster som de borgerlige og liberale Stater i Vesteuropa. Aarsagen maa først og fremmest søges i de vældige sociale Kløfter paa Balkan.

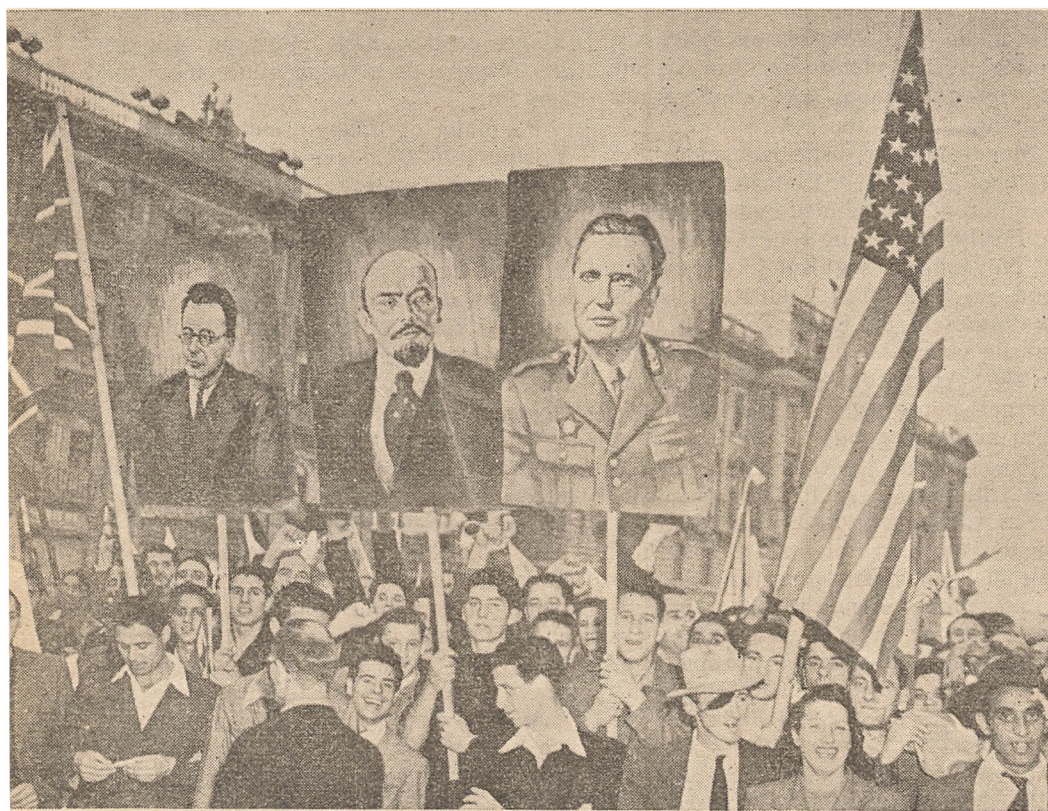
Grundlaget for de sydøsteuropæiske Folks Eksistens er Landbruget, der beskæftiger fra 67 til 86 pCt. af Befolkningen. I de fleste Lande — faktisk alene med Undtagelse af Bulgarien — ejes Hovedparten af Jorden af store Godsejere, medens Bøndernes overvejende Flertal kun ejer ingen eller meget lidt Jord. I Ungarn besiddes saaledes 70 pCt. af det opdyrkede Areal af verdslige eller gejstlige Godsejere og kun 30 pCt. af selvejende Bønder. Mere end 1 Million Ungarere arbejdede før Krigen som underbetalte Landarbejdere paa Magnaternes Jorder, og det følger heraf, at der i disse Lande fandtes en social Spænding som intet andet Sted i vor Verdensdel.

I Byerne var Forholdet nogenlunde det samme med en skarp Strid mellem usselt lønnede Arbejdere og et efter Forholdene

hovedrigt Bourgoisi af Industriherrer og Købmænd. De Tilløb, der umiddelbart efter Verdenskrigen fandt Sted for at skabe mere moderne Forhold, blev kvalt i Fødselen af den gamle Overklasse, der ikke ønskede nogen Indskrænkning i sin Magt og Levestandard. Overalt — undtagen i Bulgarien — mislykkedes Forsøgene paa at gennemføre Jordreformer med en mere ligelig Fordeling for Øje, og i Byerne fik man travlt med at slaa Arbejdernes Organisationer ned. For yderligere at dæmpe den stigende Utilfredshed, etableredes der i samtlige Lande Diktaturregeringer, baseret paa Borgerskab, Godsejere og Militær. Enhver Opposition fra andre Befolkningslag blev forbudt, og blodige Terrorbølger blev fra Tid til anden sat ind mod den.

Det var Samfund af denne Art, der i 1941 skulde blive revet med af Krigens Bølge, og det stod fra første Færd klart, at de aldrig efter Kampenes Ophør vilde kunne vende tilbage til de gamle Forhold. I Jugoslavien og Grækenland fik man først Bevis herfor. Den Modstandsbevægelse, der rejste sig her, havde en udpræget social-revolutionær Karakter — ialt Fald den Del af den, der formaaede at samle de store Masser om sig. Det gjaldt Tito-Styrkerne i Jugoslavien og ELAS-Grupperne i Grækenland. Kernen i dem var kommunistisk — simpelt hen fordi Kommunisterne i Aarevis havde været forbudt og forfulgt og derfor havde det underjordiske Apparat klart, og fordi de sociale Strømninger her fik det mest radikale Udtryk. Men mange andre Anskuelser var repræsenteret: Socialister, Smaabruget-Interesser og venstreorienterede borgerlige. Med Rette kan man tale om en »Folkefront« omfattende alle ikke-fascistiske Elementer.

I Ungarn, Rumænien og Bulgarien formede Udviklingen sig noget anderledes. De to første Staters Deltagelse i »Kors-toget« mod Bolsjevismen var de herskende Klassers Ønskedrøm, men blev i sidste Omgang deres Ruin. I Rumænien søgte de i Slutningen af August 1944 at redde Stillingen ved med Kong Mikael som Redskab at styrte General Antonescu og paa den Maade hane Vej for en Kapitulation til den fremrykkende røde Armé. Tilsyneladende lykkedes Kuppet lige saa godt, som det var lykkedes for Badoglio og Victor Emanuel i Italien et Aar tidligere. Russerne akcepterede en Regering, hvori de krigsansvarlige og de gamle Politikere havde den afgørende Indflydelse, medens den illegale Opposition kun fik et Par Ministre ind. Aarsagen til denne russiske Holdning maa vi søge i Hensynet til den ungarnske Front, hvis vigtigste Forbindelseslinier gik gennem rumænsk Territorium. Russerne kunde ikke risikere Uro i Ryggen paa sine kæmpende Tropper og regnede sikkert med at kunne formaa Venstrepartierne til Taal-

Demonstrationer i Triest for Tilslutning til Tito's Jugoslavien.

modighed. Men Moskva gjorde Regning uden Ministerpræsidenten Radescu, der i udpræget Grad var det gamle Regimes Mand. Han saa Chancen og startede en Terrorbølge i Bukarest under Mottoet »Død over Kommunisterne«. Den 1. Marts brød en Revolte ud i Hovedstaden, og Radescu maatte søge Tilflugt i den britiske Ambassade, hvor han berettede rædselsvækkende Historier om russiske Overgreb. Et Par Dage senere ankom en Delegation fra Moskva for at klare Paragrafferne, men da havde allerede en Folkefrontsregering under Bondeføreren Groza taget Magten. Episoden gav Anledning til britiske Protester, men en Maanedstid senere maatte Udenrigsminister Eden overfor Underhuset afgive Forklaring om, at Radescu havde haft Forbindelse med tyske Provokatorer, der arbejdede paa at skabe Uro i Ryggen paa den røde Armé.

Den Regering, der overtog Magten i Rumænien den 1. Marts i Aar, er baseret paa en Koalition, kaldet »Den nationaldemokratiske Front«, af Kommunistler, Socialdemokrater og et radikalt Bondeparti, og de tre Grupper er nogenlunde jævnbyrdige. Noget kommunistisk Diktatur kan man altsaa ikke tale om.

Stort set har Udviklingen været den samme i Bulgarien og i Ungarn, om end med visse Variationer. I Bulgarien hedder Koalitionen, der bygger paa de samme Elementer som i Rumænien, »Fædrelandsfronten« og i Ungarn »Den nationale Uafhængighedsfront«. Kommunisternes Rolle er i Bulgarien noget større, men i Ungarn noget mindre end i Bukarestregeringen.

Spørgsmaalet er nu, om disse Koalitioner af Folkefrontskaraktter har et Fler-tal af Befolkningen bag sig. For Ungarns vedkommende er Problemet løst med Afholdelsen af frie Valg i Begyndelsen af denne Maaned. Husmandspartiet fik 48 pCt. af de afgivne Stemmer, Socialdemokrater og Kommunistler hver smaat 20 pCt. — tilsammen over tre Fjerdedele. Det bør bemærkes, at Valgene fra alle Sider blev anerkendt som absolut frie — de første i sin Art i Ungarn i næsten 25 Aar.

Dette siger selvfølgelig intet afgørende om Stemningen i de øvrige Lande, men giver dog et Fingerpeg. Strukturen var før Krigen den samme paa hele Balkan, og de nye Regimer har overalt fulgt ensartede Programmer gaaende ud paa en kraftig Udstykningspolitik, en stærkt udvidet Kooperation og en moderat Nationalisering af visse Industrier. Disse Ting har gennem hele Mellemløstiden staaet øverst paa de brede Folkemassers Ønskeseddel, men et fascistisk Diktatur har forhindret, at de blev realiseret. Naar det nu sker, har man vanskeligt ved at forstaa, at de nye Regeringer ikke har Folket bag sig.

Heraf skal man dog ikke slutte, at det er rene Engle, der har grebet Tøjlerne i Bukarest og Sofia. Deres Politik kan til Tider forekomme en Smule uligevægtig, og Metoderne kan være mindre heldige, saa selv Moskva har vanskeligt ved at anerkende det. Et er, at man lader Forræderes Hoveder rulle i betydeligt Antal, men noget ganske andet, at man begynder at kalde alle Modstandere til det nye Regime for Forrædere. Heller ikke synes man i sin store Nidkærhed at tage alt for meget Hensyn til demokratiske Metoder — men det turde være mere end dristigt uden videre at paastaa, at Moskva har Ansvaret herfor. I alt Fald skylder man at bevise, at det er Tilfældet.

Forholdene paa Balkan er undergaaet en stor Forbedring sammenlignet med Førkrigstidens fascistiske Diktatur og sociale Kløfter. Den Udvikling, der hidtil har fundet Sted, ser ud som en logisk Konsekvens af den krigsansvarlige Overklasses Sammenbrud. Selvfølgelig har den tillige været i Overensstemmelse med Sovjetunionens Interesser og Idéer, men noget Tryk udefra behøver ingenlunde at have været nødvendigt for at bringe Situationen i det nuværende Stade. Hvad Fremtiden vil bringe, skal man ikke spaa om, men i Bedømmelsen af den øjeblikkelige Stilling er det et sundt Princip ikke uden videre at tro paa den Dynge Papir, der er størst. *Erik Reske-Nielsen.*

To Domme

Den 19. September 1945 afsagdes der ved den ekstraordinære Tjenestemandsdømmestol Kendelse i en Sag rejst mod en Afdelingsgeodæt ved Geodætisk Institut. — Tiltale var kun rejst efter Udrensningslovens § 1, Stk. 1, No. 1 (Medlemsskab af nazistisk Parti), og i Dommens Præmisser bemærkes:

»Efter det oplyste har tiltalte ikke under sin Tjeneste optraadt aktivt eller agiterende med Hensyn til politiske Spørgsmaal. Hans tjenstlige Forhold har været meget tilfredsstillende.« Dommen lød paa Afskedigelse med fuld Fortabelse af Pensionsretten.

Efter Afsigelsen af denne Dom udtalte Auditøren til et herværende Dagblad, at det hermed maatte være fastslaaet, at Medlemsskab af D.N.S.A.P. betingelsesløst maatte medføre Afsked, en Opfattelse, som ikke kunde synes urimelig.

Men Tiden har vist noget andet; der er siden afsagt flere Domme med andet Resultat — Afsked med nedsat Pension og Forflyttelse — og senest er der den 12. November afsagt Kendelse i en Sag mod en Kontrollør ved Københavns Skattevæsen, en Kendelse, som uvilkaarlig virker saadan, at man maa knibe sig i Armen og lige som Jeppe paa Bjerget spørge sig selv: »Drømmer jeg, eller er jeg vaagen?«

Paagældende Kontrollør var sat under Tiltale for saavel Medlemsskab af D.N.S.A.P. som uværdig national Optraeden, idet han ifølge Anklageskriftet paa sit Tjenestested overfor Kollegerne paa provokerende Maade havde givet Udtryk for stærke tyskvenlige, nazistiske og antisemitiske Synspunkter. — Ligesom i Sagen mod Afdelingsgeodæten erkendtes Medlemsskabet af D.N.S.A.P. fra 12. April 1939— 15. Juli 1943 (Afdelingsgeodæten fra 1. Juli 1940—Efteraaret 1943). Kontrolløren forklarede ganske vist i Retten, at han

var ophørt med at betale Kontingent i Oktober eller November Maaned 1941 og dermed ansaa sig for udmeldt, men da han senere fik oplyst, at dette var tvivlsomt, fremsendte han Udmeldelse »antagelig i April 1943«. — Efter en længere Vidneførsel fandt Retten det ikke bevist, at Kontrolløren havde udvist uværdig national Optraeden, og Præmisserne slutter med følgende Konklusion: »Under Hensyn til, at det er oplyst, at tiltalte i sin Tjeneste iøvrigt altid har optraadt fuldt korrekt (i sit Forhold til Publikum — min Tilføjelse), findes den af ham forskyldte disciplinære Straf at kunne bestemmes til, at han degraderes til Assistent under Kommunens 9. Lønklasse med højeste Alderstilling.«

Det skulde synes umiddelbart indlysende, at begge disse Domme ikke kan være rigtige, og man maa dybt bekløge, at der ikke findes en Appellinstans, som de to Sager kunde indbringes for.

For mig og mange andre er den sidstnævnte Dom svær at forstaa. — Lovens principale Formaal kan saa afgjort ikke være at straffe Tjenestemanden økonomisk, men maa givet være at værne Samfundet mod udemokratiske Elementer i offentlig Tjeneste. — Ulykken er, at Lovens Straffebestemmelser raat er taget fra Tjenestemandens lovens og Kommunalvedtægtens Bestemmelser om Straf i Disciplinærsager; de er taget i samme Rækkefølge, hvori de staa der med Undtagelse af Bøde, som dog er udgaaet. — Jeg vil ikke benægte, at Degradation i enkelte Tilfælde kan benyttes som Straf uden at virke som en Urimelighed, nemlig i saadanne Tilfælde, hvor en Tjenestemand i en ledende Stilling har overtraadt Lovens Bestemmelser under saa formildende Omstændigheder, at man ikke mener at kunne afskedige paagældende, men paa den anden Side heller ikke ikke mener, at han fortsat kan bestride sin ledende Stilling. —

fortsættes Side 14

FINLANDS PROBLEMER

Af Peter P. Rohde

Samtidig med at Processen mod de finske krigsansvarlige tager sin Begyndelse ved Særdomstolen i Helsinki, foreligger der paa Dansk en Bog, der er vel egnet som Introduktion til Forstaaelse af Problemet i dets Helhed. Adolph Rasten fra Dansk Pressetjeneste har samlet og bearbejdet sin Viden om de finske Forhold til en samlet Fremstilling af Udviklingen siden 1940¹⁾. Som Materiale har han haft egne Iagttagelser og det nødtørftige Resumé af Hornborg-Komiteens Betænkning, som blev publiceret. Desværre har Forfatteren ikke haft Mulighed for at benytte det nyligt udkomne Værk, »Finlands Odesår«, af den svenskfinske Rigsdagsmand Dr. C. O. Frietsch, der giver et udførligt og yderst fængslende — desværre ogsaa yderst deprimerende — Indblik i det politiske Liv i Finland i disse Aar. Men selv uden saadanne ekstra Oplysninger giver Rastens Bog dog saa meget nyt, at det maa svimle for den almindelige Avislæser, der har opbygget sit Finlandsbillede af den lille daglige Dosis, der er blevet ham beskaaret og serveret siden Vinterkrigens Tid.

For der slap jo ikke meget gennem den finske Censur, der ifølge Rasten var endnu skrapere end den tyske. Umyndiggørelsen af Offentligheden fulgtes snart af en tilsvarende Umyndiggørelse af Offentlighedens Organ, Rigsdagen, der ikke fik nogensomhelst Indflydelse paa Udenrigspolitikken eller paa Spørgsmaalet om Krig og Fred. Saaledes hemmeligholdt, som Frietsch oplyser, Regeringen det russiske Fredstilbud i Januar 1940 for den, og efter dens Evakuering til Kauhajoki, der var en faktisk Forvisning, var dens Rolle udspillet. Krigspolitikken blev ledet af en Klike sammensat af konservative Ekstremister og af Socialdemokratiets Spidsere. Det er de Folk, der nu drages til Ansvar for Særdomstolen.

Højest lærerig er Beretningen om, hvor vanskeligt det har været at faa Udrensningen sat i Gang og de ansvarlige trukket frem, i det hele taget Beretningen om Efterkrigstidens Problemer, lærerig, fordi det jo er de samme Problemer, vi er stillet overfor herhjemme, omend i mindre tilspidset Form. Hornborg-Komiteen frembyder samme besynderlige Syn som vor hjemlige parlamentariske Kommission til Undersøgelse af Begivenhederne den 9. April, nemlig at det er de samme

Personer, der sidder paa Anklagebænken og i Dommersædet. Formanden Eirik Hornborg selv er saaledes en af dem, der har virket henimod det Fredsbrud, han nu er sat til at skulle skaffe nærmere Rede paa. Betænkningen har da ogsaa fremkaldt almindelig Skuffelse ved sin intetsigende Karakter, og fra venstreorienteret Side fik man presset igennem, at der blev nedsat en særlig Rigsdagskomité, som skulde undersøge Rytis, Tanners og Ramsays politiske Ansvar. Det lykkedes, men til Gengæld er det ikke lykkedes at faa en Betænkning fra denne Komité presset igennem. Er det Meningen, at den skal syltes? Regeringen havde lovet Udrensning, men denne er blevet saboteret fra konservativ Side og Proceduren gjort saa indviklet, at der alene deri ligger en vis Garanti for, at der ikke vil kunne ske ret meget. De enkelte Sager skal forelægges Præsidenten, Justitskansleren, Rigsdagens Justitsombudsmand og undertiden ogsaa Rigsdagen selv, og Højrepressen tager naturligt skarpt Afstand fra en Lovgivning med tilbagevirkende Kraft i Spørgsmaalet om Krigsansvarlighed, en kraftig Spøg, da hele Affæren derved jo bliver et Slag i Luften. Folke-demokraterne har derimod gjort gældende, at Proceduren slet ikke behøvede at være saa indviklet, og har slaet til Lyd for Oprettelsen af Folkedomstole. Det er ikke blevet gennemført, men Finnerne ligger dog et Hestehoved foran os, idet de har faaet oprettet en Særdomstol til Behandling af Sagerne mod de krigsansvarlige.

Den næste Vanskelighed, der meldte sig i Kampen for at faa de ansvarlige trukket frem, bestod i en principiel Uoverensstemmelse mellem Præsidenten og Regeringen om Krigsansvarlighedslovens Omfang, idet Regeringens Forslag gik ud paa at retsforfølge alle, der havde bidraget til at trække Finland ind i Krig eller forhindret, at den blev bragt til Ophør. Præsidenten foretog i Lovforslaget den Ændring, at Undersøgelse og Tiltale kun skulde rejses mod Politikere, som har været Medlemmer af Regeringen. Man fatter, hvad der ligger bag, naar man betænker, at Præsidentens Navn er *Mannerheim!*

Rigsdagens Flertal sluttede sig imidlertid til Regeringsforslaget og føjede, for at det ikke skulde være Løgn, en yderligere Paragraf til, hvori det udtrykkelig blev sagt, at Undersøgelse ogsaa kan rettes mod en Person, som har været Landets Præsident, hvorpaa samme fik

et Ildebefindende og maatte tage paa Rekreationsrejse til Portugal, hvor han fører aandfulde Samtaler med Dr. Salazar.

Saa tog Højesteret Affære. Den erklærede, at Loven indeholdt saa mange Afvigelser fra de almindelige Retsprincipper, at den ikke kunde siges at være forenlig med den gældende Ordning, og Højesteretspræsidenten, der var udpeget til Formand for Særdomstolen, tog Konsekvensen ved at nedlægge sit Embede.

Det voldte i det hele taget Statsminister Paasikivi megen Umage at faa hele Rigsdagen til at forstaa, at Krigsansvarlighedsloven var en uomgængelig Konsekvens af Vaabenstilstanden og en Forudsætning for, at dens § 13 om Afregning med de krigsskyldige kan opfyldes. Loven maa, bemærker Rasten meget rigtigt, »netop siges at være i Overensstemmelse med almene Retsprincipper i de demokratiske Lande og er et af Kriterierne for, at Finland kan placere sig mellem De forenede Nationer.«

Da Loven ikke kunde forhindres, foretog Tannergruppen, ialt 24 Mand, en ny Aktion. De hørte til de mest truede og ønskede nu, da de ikke kunde redde sig selv, at trække saa mange som muligt med sig i deres Fald. Fælles Skibbrud er jo sødt. De forlangte derfor Krigsansvarligheden udvidet til ogsaa at omfatte dem, der havde forberedt Vinterkrigen, som hidtil havde været holdt udenfor, og regnede formodentlig med, at det vilde lykkes at forkludre hele Krigsskyldproblemet, saa der tilsidst ikke kom noget ud af det. I hvert Fald undsaa Tanner sig ikke ved at lade sig opstille som Spidskandidat i Helsinki ved Rigsdagsvalget, hvad der nok kunde siges at være en Haan imod Krigens Sejrherrer.

At det ikke har været lettere at faa Ram paa krigsskyldige Militærpersoner, siger sig selv. Der er konstateret en Række af Krigsforbrydelser, Mishandling og Henrettelse af Fanger, og det mest kompromitterende er, at man mener at kunne fastslaa, at disse Forbrydelser er begaaet med Overkommandoens Vidende og Billigelse. Hvorpaa man nedsætter en Kommission til Undersøgelse af disse Beskyldninger — sammensat af Officerer fra Overkommandoen!

Samtidig — det var i Foraaret — afsløredes et militært Kupforsøg, hvori 400 Officerer var impliceret! De havde samlet Vaaben og Ammunition til Brug for en Revolte imod Sovjetunionen. Der skulde en kommunistisk Indenrigsminister til for at faa Planerne afsløret.

Man kan nok gribes af Tvivl om, hvordan en Udrensning under saadanne Forhold vil arts sig. Rasten er heller ikke overoptimistisk. Han siger: »Udrensningen er begyndt. Men maaske vil det være en Generation, før den politisk, nationalt og mentalt kan fuldføres.«

¹⁾ Adolph Rasten: *Finlands Mørketid* (Gyldendal, 147 S., Kr. 5,75).

Straalende Menneskelighed

Paul Thygesen: *Dansk Læge i tyske Koncentrationslejre.* (Thaning & Appel, Pris 5,75 Kr.).

Der er Bøger, man ikke slipper, før man har læst dem til sidste Bogstav, de er sjældne. Der er andre, men de er langt, langt sjældnere, der aldrig slipper Læseren. De lever videre i hans Sind Aar efter, at han læste det sidste Ord paa deres sidste Side. En saadan Bog er Dr. Thygesens »Dansk Læge i tyske Koncentrationslejre«.

Man har efterhaanden hørt, set og læst saa meget om disse frygtelige Lejre, at man mente at vide alt om dem, og saa opdager man, efterhaanden som man følger Thygesen paa hans Vej gennem disse Dødslejre, at man hidtil intet har forstaaet. Den lille Bog bliver centnertung i ens Haand. At læse den er som at bære Jernbyrd, alt dette er sket for faa Maaneder siden. Saaledes handlede Mennesker mod Mennesker midt i Europa i Gaar for kun faa Øjeblikke siden. Thygesen siger, før han begynder den egentlige Skildring af Koncentrationslejrene: »I overbevisning om, at kampen mod følgerne af den mentalitet, hvis frø nazisterne har saaet, ikke er endt, og for at give et bidrag til at konturerne af den raahedens og vilkaarlighedens atmosfære, som nazisternes ofre har levet i, føler jeg mig forpligtet til at skrive den følgende beretning om livet og døden i tyske koncentrationslejre . . .«, af hvad jeg allerede har sagt, vil man forstaa, at han med sit Værk har naaet, hvad han vilde.

Grunden til, at hans Bog er blevet saa enestaaende, skyldes først og fremmest, at han tæmmer sin Harme, sin Indignation, sin Medynk i en saglig, nøgtern Vurdering, i en objektiv Undersøgelse og Beskrivelse af Forholdene, som han, Lægen, personligt saa og oplevede dem. Hans Bog er derved blevet et Dokument af stort Værd. Overalt hvor det er muligt, støtter han sin Beretning paa Tal, man føler, at denne Fortæller ikke har søgt Sensation, men kun Sandheden. Og Sandheden bliver, naar den forelægges saa roligt og sagligt som her, langt mere rystende, end nogen journalistisk sensationssøgende Skribent kan tænke sig.

Naar man har læst denne Bog, kender man »Neuengamme«, »Husum« og »Dallum«. Man har set »Neuengamme«, hvor Halvdelen af de Tusinder, der ankom, aldrig slap levende ud. Hvor Luften var kvælende tyk af Røgen fra Krematoriets Skorsten, hvor Ligene laa stablede i 9 Lag foran Ovnene, man har levet i det fugtige, raakolde Husum, hvor de laa

1000 i Barakker med Plads til 400, hvor der stinker af Bræk, Urin og Diarré og midt i dette har man været Vidne til, at Lægen uden de simpleste Hjælpemidler prøver at mildne de syges Lidelser. En Rapport, Thygesen sender til »Neuengamme« om Sygdomstilfældene, viser, at 70% af Lejrens Fanger var syge og laa paa Revier. Der fandtes 125 Tilfælde af Diarréer, 139 Tilfælde af medicinske Sygdomme lige fra Tuberkulose til Difteri og 470 Tilfælde af Saar. Hovedkomplikationen er Abscesser og Flegmoner i de vandopsvulmede Ben. Hungerødemer, der skyldes Mangel paa Æggehvide i Kosten, faar Benene til at svulme op. Saar fremkommer let, breder sig, fyldes med Materie, bliver til Bylder og store Betændelser. Operationer foretages uden Bedøvelse med Barberklinger. Ingen Forbindsstoffer, ingen Medicin, og midt i denne Nød, velnærede langstøvlede Gestapomænd, der, som Untersturmführer Griem, naar Lysten kommer over dem, bruger Fangerne til Skydeskive. »Ein wunderbarer Schuss« er hans begejstrede Kommentar, da han har dræbt en Russerdreng, der vilde stjæle en Kartoffel, med et Skud i Hjertet.

Aldrig i Historien har et Styre eller en Nation vist en saadan Foragt for Mennesket som den tyske under Nazismens Styre. Thygesens Bog viser det, og Anklagen rammer ikke alene Nazisterne, men hele det tyske Folk, mere end mange lange Anklageskrifter.

Thygesen fælder ogsaa en knusende Dom over den tyske Lægestand, der som Humanismens Repræsentanter burde have været de første til at vende sig mod Nazismens Udskejelser, hvor var I? hvorfor hørte vi ikke fra jer? spørger han med fuld Ret. Og han dømmer dem med ligesaa stor Ret, thi han har set deres Forsøgsanstalter, hvor disse tyske Læger sprøjtede Tuberkelbaciller ind paa smaa jødiske og russiske Børn; saa dybt er den tyske Lægestand sunket.

I de sidste Kapitler lykkes det Thygesen, der her naar, hvad kun faa store Digtere formaar, gennem faa levende Skildringer af Kammerater, han saa dø, at hæve de Hundrede Tusinder, de Millioner, der led og døde i disse Helveder op af Anonymitetens Mørke, at gøre dem levende, nærværende.

Man forstaaer Dr. Thygesen, naar han efter Hjemkomsten med Bitterhed lytter til Døgnets smaatskaarne Diskussioner om, hvem der skal henrette Stikkere, og om de fængslede Landsforræderes »daarlige« Behandling, man forstaaer ham og giver ham Ret, naar han siger: »Vi har

ikke sejret endnu . . .« Men hans Bog er et Bidrag til den endelige Sejr. Den er et gribende Monument over de navnløse Millioner, der døde i Koncentrationslejrene som Martyrer for Frihedens Sag, den er en frygtelig Anklage mod Tyskland og Nazismen. Den burde trykkes i Millioner af Eksemplarer og uddes til alle udover Jorden, ogsaa til de Doms-mænd, som nu sidder og tæller paa Knapperne om, hvor mild en Straf de skal give de Stikkere, der hjalp Tyskerne i deres Forbrydelser mod Menneskeheden. *H. Lefèvre.*

REGNBUEEN

Wanda Wasilewskas Bog om Tyskernes Ugeringer i Ukraine. — Samlerens Forlag. — Pris 8,75 Kr.

Man lærer noget af denne Bog; man møder Detailskildringen af den nazistiske Brutaltet i den ukrainske Landsby, og dermed kommer der Liv i Avisspalternes kolde Cifre, der ene er en uvirkelig og død Maalestok for den russiske Civilbefolknings uhyre Sum af Lidelser. — Og man forstaaer, hvis Russernes Had ikke kender nogen Grænse.

Der er Træk, vi selv kender meget godt: Udplyndringen, Raaheden og Forræderiet i Stikkerens og Madrassens Skikkelser; — men der er meget mere. . . .

Ægte og smukt — i al sin Gru — er Billedet tegnet af den gamle Bondekone, der daglig — trods Tyskernes Forbud — sniger sig ned i Kloften uden for Landsbyen for at besøge sin døde Søn. Han ligger udplyndret og stivnet, frosset til Sten mellem andre ubegravede russiske Soldater. Taareløs betragter hun hans sorte Ansigt og kalkhvide Ben, — og ved Hjælp af Sneklumper søger hun at holde Kragerne borte.

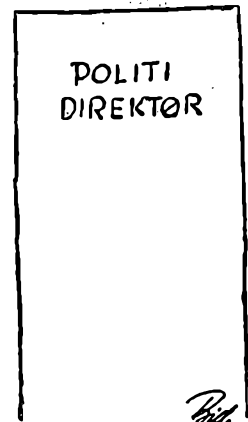
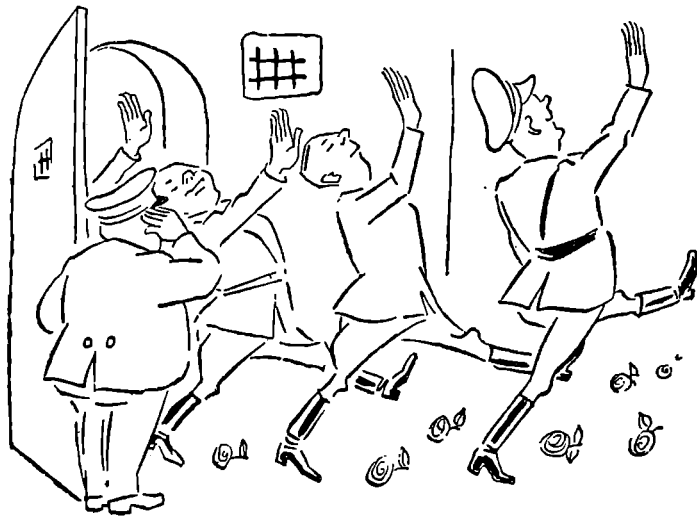
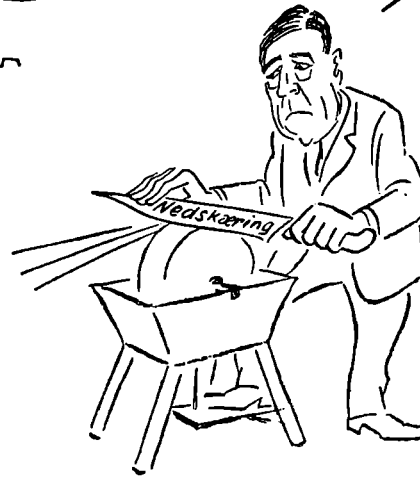
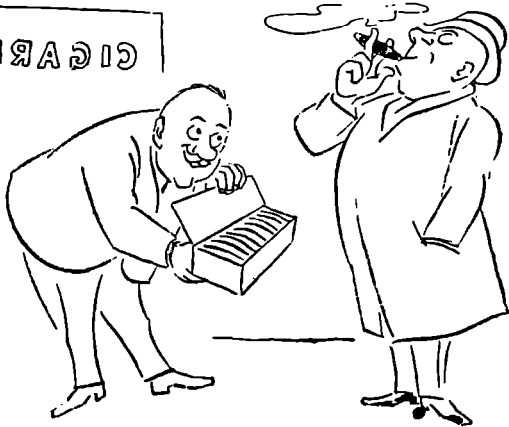
Man vil næppe glemme Skildringen af Partisankvinden Olena, der om Natten — nøgen og frugtsommelig — med Bajonetter og Geværkolber jages frem og tilbage gennem Landsbygadens Sne og Is, til Blodet driver af hende, fordi hun ikke vil røbe Partisanflokkens Opholdssteder. Olena og hendes nyfødte Barn dræbes omsider af Kommandanten selv, der i afmægtigt Raseri drives og driver sit Mandskab fra Ugering til Ugering af Angst for Staten — og for Partisanerne og Landsbyboernes Had.

»Føreren« vilde knuse de russiske »Bestier«, og denne rystende Skildring af Nazisternes Terror over for den russiske Civilbefolkning bærer da ogsaa Sandhedens Præg, selv om Handlingen mod Slutningen virker noget flimrende og konstrueret.

S. H. L.

Fredstid igen

CIGARER

Bid.

Reelt eller formelt Demokrati

Vi bringer her det sidste Indlæg, vi har modtaget, i den Diskussion, der blev rejst paa Grundlag af Prof. Jørgen Jørgensens Artikel: »Misbrug af Idealerne«.

Det forekommer mig, at alle Prof. Jørgen Jørgensens Modstandere taler altfor meget om een Ting, nemlig *den formelle Form for Demokrati!* Ingen af de Herrer naar ind til at behandle Sagens Kerne. Naar man nævner Ordet »Demokrati«, saa forekommer det mig, at *Ordet fanger*, det vil sige, har man med velberaad Hu, specielt i en saadan Diskussion, sagt »Demokrati«, saa er man tilbunds forpligtet af dette Ord! Hvis man for Eks. siger »Ærlighed«, saa kan man jo ikke mene blot halv eller trekvart Ærlighed, og det samme maa gælde »Demokrati«. Demokrati betyder altsaa *Folkestyre*, og i *hele* Folkets Interesse uden Forbehold, og indebærer absolut Ligestillethed over *alle* demokratiske Goder, mest de økonomiske, af den simple Grund, at disse Goder er de mest livsvigtige og derfor de mest eftertragtede.

I Almindelighed tænker vi os her i Landet Begrebet Demokrati som ensbetydende med og uadskillelig fra Partidannelse og Partimodsætninger; men jeg vil paastaa, at disse to Ting i dybeste Forstand forholder sig til hinanden som Ild og Vand. Dermed mener jeg ikke, at et *begyndende* Demokrati ikke kan være tilstede i vort Samfund med dets mange Partier; men jeg vil paastaa, at i samme Grad som Demokratiet reelt er i Færd med at virkeliggøres, i samme Grad er Forudsætningen for Partiernes Bestaaen og den deraf kommende Partimodsætning paa Vej til at forsvinde! Her er det brændende Punkt! Hvoraf kommer Partimodsætninger? Af Egoisme! Bortset fra, om alle Mennesker er Egoister, saa er Forholdet dog dette, at hos den besiddelsesløse Borger er Egoismen stort set kun Ønsker; men hos den besiddende Borger er den Magt til at realisere Ønsket, og hvorledes? Derved at han har Frihed til (lovbeskyttet Frihed) at opretholde den bestaaende Ulighed, Uligestillethed overfor de demokratiske Goder, specielt de økonomiske, og derved berige sig paa andres Bekostning! Hvis man tænker paa de to aktuelle Modsætninger: »Socialisering« kontra »Det frie Initiativ«, saa vil man finde, at der fra det frie Initiativs Mænd indvendes imod Socialisering dette: »Socialisering er ensbetydende med Indførelsen af Tvang, Diktatur, Bureaukrati o. s. v.« Dybest set er denne Indvending slet ikke dikteret af ærlig Interesse og Omsorg for Frihed og Demokrati, men af det stik modsatte! Man ønsker Frihed; men ikke

ens for alle — kun for sig selv og i videst mulig Omfang — og for de andre i mindst mulig Omfang! I samme Grad, som man opnaar Privilegier paa Frihed og de andre demokratiske Goder for sig selv, i samme Grad paafører man de andre *indskrænket* Frihed (Tvang) og Mangel paa demokratiske Goder! Reelt vil dette medføre *Ophævelse* af Frihed og Demokrati for de andre. Derfor maa man forstaa, at Professor Jørgen Jørgensens Modstandere ikke egentlig kæmper for det, som de foregiver; men dybest set kæmper de i det skjulte for at bevare den udemokratiske Ulighed overfor Goderne, specielt de økonomiske Goder, idet de ønsker at bevare og eventuelt udvide deres Privilegier paa andres Bekostning! Ingen af disse Herrer har hidtil nævnt eet Ord om det forsvarlige eller uforsvarlige i den ulige og udemokratiske Adgang til økonomiske Goder.

Maa jeg spørge: Er det en *umoralisk* Handling (Chr. Jørgensen, Svinninge) at kæmpe for at bevare udemokratisk Ulighed overfor de økonomiske Goder? Er det en *samfundsskadelig* Handling (Fuld-mægtig Riishøj) at beskære andres Andel i Friheden og de øvrige Goder? Hvis Demokrati er ensbetydende med absolut Ligestillethed overfor de demokratiske Goder ligegyldig af hvilken Art, saa er Udbytning af andre, Forfordeling af andre til egen Fordel Antidemokratil Den Slags Antidemokrati maa absolut være umoralisk, samfundsskadelig og forbryderisk! En saadan Handling og Friheden til at udføre den maa absolut begrænses. At *tilrane* sig andres Andel er i Almindelighed strafbart; men i dette Tilfælde har de privilegerede endnu Loven med sig. Slavehold og Slavehandel var tilladt i Oldtiden, og at behandle Bonden som Livegen i Middelalderen var ogsaa tilladt; men derfor var det alligevel en moralsk Forbrydelse, hvilket ingen i Danmark i Dag vil benægte. Endnu tillader Loven fortsat at udbytte og forfordele andre; men bortset fra, om det vil vare længe, inden det ved Lov bliver stemplet som en Forbrydelse, saa er det og har altid været en umoralisk samfundsskadelig og uhelderlig Handling!

Maa jeg bede Læserne tænke over, hvad Følgen af et konsekvent gennemført Demokrati vil være rent partimæssigt set. Vil der under et saadant Demokrati være Forudsætning for Partimodsætninger? Hvis man i Forbindelse med en gennemført demokratisk Ligestillethed overfor Frihed og politisk, retsligt, kulturelt, socialt og økonomisk Demokrati tænker sig, at de tilsvarende Love ganske logisk giver Udtryk for, at det er forbudt og strafbart at udbytte og forfordele andre, fordi det er umoralisk

og altsaa antidemokratisk, kan nogen saa fortælle mig, om det vilde være nogen Nytte til at have Lov til at diskutere og kritisere et saadan gennemført Demokrati? Det vilde være lige saa umotiveret, som hvis man i Dag fandt Fornøjelse i at kritisere, at Loven forbyder Slavehold, Slavehandel og at behandle andre som Livegne! Forskellen mellem Ruslands og de vestlige Nationers Opfattelse af Demokrati bestaar bl. a. deri, at Vestens Demokrati endnu kun er et politisk Demokrati, altsaa et formelt. Det omfatter ikke og er ikke tænkt at skulle omfatte økonomisk Demokrati. Et saadant Demokrati nødvendiggør en fortsat Bestaaen af Partier og Partimodsætninger, som er bestemt af den ulige Fordeling, beviser, at det kun er et borgerligt eller formelt Demokrati. I Sovjetrusland er Demokratiet gennemført *reelt*, idet der hersker absolut Ligestillethed til saavel Friheden som til alle øvrige demokratiske Goder! Forfatningen stiller ogsaa alle Mennesker, saavel Ikke-Kommunister som Kommunister paa lige Fod med Hensyn til Valgret og Valgbarhed; mens der absolut ingen Partimodsætninger er af den simple Grund, at den økonomiske Ulighed, som er Forudsætningen for Partier, er afskaffet! *Alle* har Lov at kontrollere, inspicere, ja, og *positivt kritisere* Regeringens Handlinger; men negative Forholdsregler er afskaffet, Udbytning og anden samfundsskadelig Virksomhed er forbudt og strafbart.

Lad mig tilsidst citere Prof. J. Jørgensen fra et Brev til mig:

»Ingen bør have Frihed til at modarbejde den ligelige Frihed og den ligelige Fordeling af Livs- og Samfundsgoderne — ellers er Frihedskravet gaaet over Gevind, og tilbage bliver da kun Anarki, ikke Demokrati!«

H. Israelsen. Togformand, København.

TO DOMME (fortsat fra Side 10)

Her er det Samfundshensynet, der er afgørende, og at det samtidig virker som en økonomisk Straf (ligesom i øvrigt Afsked) er et Bimoment. Men i det foreliggende Tilfælde vil den degraderede Kontrollør — forudsat at han ikke forflyttes, hvad Dommen intet udtaler om — komme til at bestride nøjagtig det samme Arbejde som før og være i nøjagtig samme Forhold til Publikum som før Degradationen. — Det eneste Resultat af Sagen vil for ham være, at han maa udrede en formentlig livsvarig Bøde paa ca. 125 Kr. mdl., hvilket er Forskellen paa hans tidligere og fremtidige Løn. — Dette kan aldrig have været Hensigten med Loven, og man maa dybt beklage, at Loven er udformet saaledes, at man for samme Forseelse kan komme til saa vidt forskellige Resultater. *Biarne Scheuer.*

UDENRIGS-KRONIK

Udenrigspolitik og Pressefrihed.

Der har gaaet Rygter om, at Pressefriheden blev genindført i Danmark den 5. Maj. Rygterne synes ogsaa at tale Sandhed. Bortset fra et Cirkulære, som Udenrigsministeriet var saa uheldig at udsende paa den russiske Nationaldag med en »Henstilling til Bladene« om at behandle Forholdene paa Bornholm paa samme Maade, som Bladene, saavidt vi ved, hele Tiden har behandlet dem, øves der ikke længere nogen Pression paa Aviserne. Og det lille udenrigsministerielle Tilbagefald bliver forhaabentlig det sidste. Saaledes skulde alt være til det bedste.

Desværre er det ikke helt saa godt. Efter at Myndighederne er ophørt med den Pression over for Aviserne, som de i Aarene før Besættelsen udøvede med Tyskland lurende i Baggrunden, og som de mere letforklarligt maatte fortsætte med, da Tyskland stod midt paa Scenen, synes enkelte Elementer inden for Pressen selv at være i den Grad blevet i Vanen, at de ganske frivilligt er begyndt at belære hinanden om det formaalstjenlige i at holde Friheden nede.

Bladet »Land og Folk« har ved nogle Lejligheder kritiseret forskellige Kollegers Meddelelser om russiske Forhold. Kritiken har i flere Tilfælde indeholdt det rigtige, at Kollegernes Behandling af de paagældende Meddelelser om russiske Forhold afslørede »ond Vilje«, d. v. s. at de forekom bevidst at ville medvirke til at skabe en Mistillid til Rusland, som ikke var rimeligt begrundet af de faktiske Forhold. Nu har disse saakaldte borgerlige Blade den Undskyldning, at det er saa forbandet svært at imødekomme Offentlighedens store Interesse for Rusland med Oplysninger fra Rusland selv. Russerne er saa faamælte, og saa slaar man sig paa Surrogater, bl. a. i Form af angelsaksisk »Snak«. Men som sagt, »Land og Folk«s Kritik kan i flere Tilfælde have været berettiget alligevel.

Derimod er det i højeste Grad betænkeligt, naar Bladet motiverer sin Kritik

med Henvisninger til Nødvendigheden af at have et godt Forhold til den store og sejrige Sovjetunion og nærmere uddyber dette gennem en Argumentation, som i alle Led er ubehagelig lig den, vi endnu har i salig Ihukommelse fra den tyske Pressionstid baade før og under Besættelsen.

Og dette er Bladet ikke ene om.

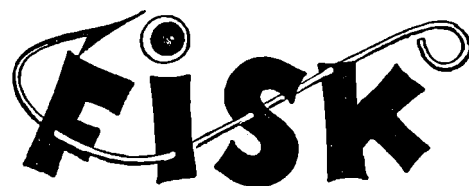
Fornylig polemiserede »Nationaltidende« mod »Land og Folk«. Man havde fundet ud af, at Bladet ikke var Spor bedre end de Kolleger, det havde angrebet, for i sine Overskrifter over Telegrammerne om Begivenhederne paa Java havde det kommunistiske Organ anvendt de mest engelskfjendtlige Udtryk. Nu vilde der heller ikke være noget at sige til »Nationaltidende«s Kritik, hvis det drejede sig om at tilbagevise en Behandling af Telegramstoffet, der snarere var Udtryk for Engelskfjendtlighed end en sandfærdig Behandling af Kendsgerningerne.

Det i højeste Grad betænkelige var imidlertid, at »Nationaltidende« argumenterede paa nøjagtig samme Maade som sin Morpart. »Land og Folk« burde ikke bringe saadanne Overskrifter, hed det, fordi vi maatte have et godt Forhold til en anden Stormagt, i dette Tilfælde England. Og herefter var Motiveringen ganske den samme, som den fra Tyskertiden alt for kendte.

Inden for to iøvrigt vidtforskellige Opinionsretninger konstaterer man altsaa en fundamentalt ensartet Opfattelse. Den accepterer ganske simpelt, at Pressens udenrigspolitiske Oplysning bør være en Funktion af Statens Udenrigspolitik. Over for dette maa man straks slaa Alarm. Det var netop det, der skete i Trediverne under tysk Pression. Det gaar ikke an, at man i den Grad bliver i Vanen, at man frivilligt fortsætter med det, man engang blev tvunget til. Konsekvensen bliver den, at Offentligheden forhindres i at danne sig et sandfærdigt Billede af den udenrigspolitiske Udvikling paa ganske samme Maade, som det skete i Trediverne. Og med Risiko for tilsvarende Konsekvenser.

24-11-45.

Erik Seidenfaden.

Danmarkshistorie.

»Frederiksborg Amts Avis« bringer følgende interessante Oplysning:

Den første Modstand, der mødte frem i Danmark, kom fra Politikernes Side, omend en Modstand af mere passiv Art, nemlig ved smaa Indrømmelser at hindre større Krav fra Tyskernes Side.

Journalistisk Vingesus.

»Berlingske Tidende«s udsendte Korrespondent i Nürnberg, Helge Knudsen, skrev den 21.11. i sin Reportage fra Nürnberg:

»Et Vingesus fra Verdenshistoriens Ørn og Ærefrygt for Retfærdighedens Gudinde strøg gennem den gamle tyske Retsaal, da de tyve Fanger uden en eneste oprakt Arm til Nazihilsen samtidig rejste sig for Repræsentanterne for den samlede allierede Verden.«

Er Værnemagerne Apostle?

Paa »Berlingske Tidende«s Kirkeside havde Aage Falk Hansen i Søndags en Artikel »Angaaende de Internerede«, hvori han refererede en Tale, han selv havde holdt ved en Familieaften i Matthæuskirken. Emnet var Apostelen Matthæus. Vi bringer et Par Citater fra Artiklen:

»Det blev en Skildring af en Mand, der begyndte som Værnemager, men endte som Apostel.«

»Derfor henstiller vi ogsaa til rette Vedkommende — baade som Kristne og Danske, at det samme glade Budskab forkyndes for de Værnemagere, der for Tiden er interneret i danske Fængsler ... det Evangelium, som ... tilsiger en Værnemager alle hans Synders naadige Forladelse og skaber noget helt nyt inde i ham.«

Aage Falk Hansens Tale var en Protest imod, at der ikke afholdes Gudstjenester for de Internerede, men den har unægtelig mistet noget af sin Brod derved, at det i Slutningen af Artiklen oplyses, at denne Oplysning beror paa en Fejltagelse. Tilbage bliver saa kun Skildringen af Værnemageren, der blev Apostel.

Hvad Formaal mon den kan have?

Boldsen.

Hvor Boldsen dog er en fortræffelig Mand: en Pryd for sin noget betrængte Stand, en af dem, der sætter Sving i vort Land og ikke lar Tingene smuldre. I Landets Nød har han vist, at han formaaed at give den nok en Tand, og dokumenteret, han bære kan K.A.B.en paa begge Skuldre.

— Vi maa da ogsaa kunne faa et Bestyrelses-huerv — et eller andet Sted?

Moderne Rensning

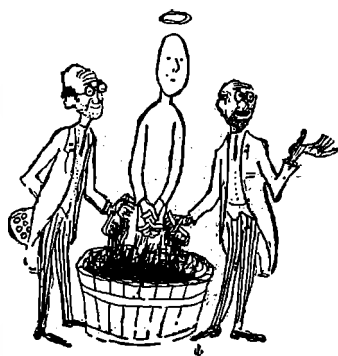
Henko og Ata
gør en Husmor fornøjet.
De blødgør Vandet
og renses Tøjet.
Det er fortrinlige
Fabrikata,
der gaar under Navnet
Henko og Ata.

For Manden det ogsaa
nyttigt kan være.
De blødgør Luften
og renses hans Ære.
Man opnaar et glimrende
Resultat a'
Sagførerfirmaet
Henko & Ata.

Hvis man er lidt smudsket
som Værnemager,
man bare Henko
& Ata tager.
Alle ens Pletter
tages probat a',
for dygtige er de skam,
Henko & Ata.

Har man været under
de Herrers Behandling,
er der sket en synlig,
men dyr Forvandling.
Nu er man atter
persona grata
med Attest fra de Herrer
Henko & Ata.

Spitfire.

Stilhed, mine Herrer. Hold op med at slaas — husk paa, at vi er her for at grundlægge Selskabet for Verdensfred!
(Tegnet af Honoré Daumier.)

Frit Danmarks Københavnsafdeling afholder Fredag. den 30. November Kl. 19,30 offentligt Møde, hvor Overlæge Dr. med. Max Schmidt indleder en Diskussion om

Landssvigernes Strafafsoning

paa Grundlag af den Pjece, Frit Danmark lige har udsendt. (Se Anmeldelsen inde i Bladet).

Mødet afholdes i Frihedskæmper-Bio, Klerkegade 2. Medlemmer af Frit Danmark har gratis Adgang.

Har De husket at betale Deres Abonnement?

Hvis De endnu ikke har betalt Deres Abonnementsafgift for Oktober Kvarstal, saa maa det gøres nu, hvis De vil undgaa Standsning i Bladets Forsendelse.

Benyt det Indbetalingskort, De har faaet tilsendt, og indsæt allerede i Dag Beløbet Kr. 3,30 paa Bladets Giro-Konto Nr. 4084.

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske

REDAKTION:

Elias Bredsdorff og Kate Fleron
(sidstnævnte ansvarlig overf. Presseloven)

Forretningsfører: LRS. Niels Andersen,
Ny Vestergade 13, København K.

Redaktion og Ekspedition:
Nørrevoldgade 11, København K.
Tlf. Central 15.745, Postgiro Nr. 4084

Trykt i Det Hoffensbergske Etablissement, Kbhvn.

HOVEDLEDELSE:

C. A. Bodelsen,
Professor, Dr. phil.
Elias Bredsdorff,
Redaktør, cand. mag.
Chr. Christiansen,
Fagl. form., M. F., Aarhus
Kate Fleron,
Redaktør
Mogens Fog,
Professor, M. F.
Niels Foged,
Lektor, Odense
Børge Houmann,
Redaktør, M. F.

Ingeborg Højlt,
Vordingborg

K. V. Jensen,
Tandlæge, Tønder

Meldgaard Kristensen,
Overportør

Teit Kærn,
Reservekirurg, Dr. med.

Gelius Lund,
Rigsdagsstenograf

Aksel Milthers,
Docent

Ragnhild Morville,
Viborg

J. Christmas Møller,
cand. jur., M. F.

Arne Noe-Nygaard,
Professor, Dr. phil.

Chr. Ostenfeld,
Civilingeniør, Dr. techn.

Jørgen Poulsen,
Civilingeniør, Hillerød

Waldemar Sørensen,
Fuldmægtig, Horsens

Ejnar Thorsen,
Civilingeniør

Sven Tobiesen,
Papirhandler, Esbjerg

»Frit Danmark« udkommer ugentlig og koster 3,30 Kr. Kvartalet. Abonnement kan tegnes gennem Postvæsenet og de lokale Frit Danmark-Grupper eller direkte gennem Ekspeditionen, hvorefter Postoprævning bliver udsendt. Løssalgpris: 30 Øre